

Sellye város településfejlesztési konceptiója

Sellye Város Önkormányzatának megbízásából

készítette a

Summa Cum Bt., Pécs

Pécs, 2004. november

A tanulmány elkészítésében részt vettek:

Mezei Cecília (önkormányzati eszközrendszer és gazdaságfejlesztés)

Raffay Zoltán (témavezetés, bevezetés, humán erőforrások, demográfia, foglalkoztatottság, turizmus, közlekedés, gazdaság, a város helye szűkebb és tágabb környezetében, a fejlesztési dokumentumokban)

Tartalomjegyzék

Táblázatok jegyzéke	5
Ábrák jegyzéke	5
Bevezetés	6
A városfejlesztési koncepció lényege	8
Várospolitikai az Európai Unióban – levonható tanulságok	10
Sellye város bemutatása, fejlesztési erőforrásai	12
Sellye rövid története	12
Sellye fejlődési erőforrásai	12
Környezeti állapot	12
Sellye demográfiai helyzete és folyamatai	13
Munkaerőpiac, foglalkoztatási helyzet	14
Az oktatás helyzete Sellyén	17
Óvodai és általános iskolai feladatellátás	17
Középfokú oktatás, szakképzés, kollégiumok	18
Pedagógiai szakszolgáltatások és szakmai szolgáltatások	19
Alapfokú művészetoktatás	20
Szociálpolitika	21
Kulturális szolgáltatások	21
Gazdaság	22
Mezőgazdaság	22
Ipar	23
Idegenforgalom	24
Kereskedelem	24
Megközelíthetőség, közlekedési helyzet	24
Infrastruktúra	25
Sellye város összefoglaló SWOT-elemzése	26
Sellye város fejlesztési koncepciójának elemei	27
Sellye pozíciója a mai magyar városrendszerben	27
Sellye pozíciói a városrendszerben az egyes társadalmi-gazdasági tényezők alapján	28
Jövedelemszerzés feltételei, minőségi lakókörnyezet	29
A város kommunikációs ellátottsága	30
A helyi önkormányzat aktivitása	30
Összegzés	32
Sellye helye, szerepe tágabb térségének fejlesztési dokumentumaiban	33
Sellye a Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programjában	34
Sellye Baranya Megye Területfejlesztési Programjában	36
Sellye az Ormánság Kistérség Fejlesztési Tervében	40
Sellye város fejlesztésének legfontosabb elemei	41
Sellye gazdaságának fejlesztése	41
Ipari park fejlesztése, logisztikai központ szerepkör erősítése	41
A mezőgazdaság fejlesztése	42
A turizmus fejlesztése	42

	Tourinform iroda létrehozása	42
	A termál- és strand	
fejlesztése		43
	A közlekedés fejlesztése	44
	A városba vezető utak minőségének javítása	44
	Kerékpárút létesítése	44
	M6-os autópálya és 67-es út megépítésének elősegítése, annak érdekében végzett lobbytevékenység	44
	Külső és belső kommunikáció, városmarketing fejlesztése	45
	Humán erőforrások fejlesztése, oktatási és kulturális fejlesztések	47
	Foglalkoztatáspolitikai	47
	Oktatás–nevelés	48
	Partnerség a közoktatásban	49
	Kultúra-fejlesztés, kulturális szolgáltatások fejlesztése	49
	Sellye város önkormányzati eszközrendszerének fejlesztése	50
	Az önkormányzati gazdálkodás	51
	Hitelpolitika	51
	Vagyongazdálkodás	53
	Forrásszabályozás és –összetétel	55
	Intézményfenntartás és –fejlesztés	56
	Adópolitika	57
	Külső források biztosítása	59
	A lakossági kérdőívek értékelésének tapasztalatai	61
Mellékletek		66
	I/1. sz. melléklet. A magyar városok rangsora a jövedelemszerzés lehetőségei és a minőségi lakókörnyezet alapján	67
	I/2. sz. melléklet. A magyar városok rangsora az általános és infrastrukturális fejlettség alapján	68
	I/3. sz. melléklet. A magyar városok rangsora helyi kommunikációs ellátottság szempontjából	69
	I/4. sz. melléklet. A magyar városok rangsora az informatikai ellátottság és az önkormányzat gazdasági aktivitása szempontjából	70
	II/1. sz. melléklet. A Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programja	71
	II/2. sz. melléklet. Baranya megye komplex fejlesztési programja	73
	II/3. sz. melléklet. Az Ormánság Kistérség Fejlesztési Programja	74

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat:	Sellye foglalkoztatottjainak legnagyobb munkaadói	16
2. táblázat:	Sellye óvodájának néhány adata	17
3. táblázat:	Sellye általános iskolájának fontosabb adatai	18
4. táblázat:	Sellye középfokú oktatási intézményének adatai	19
5. táblázat:	Sellye város SWOT-elemzése	26
6. táblázat:	A kérdőívet kitöltő sellyei lakosok munkahelyeinek területi megoszlása	62
7. táblázat:	A kérdőívet kitöltő sellyei lakosok lakáshelyzetükkel kapcsolatos tervei	62
8. táblázat:	Sellye város állapotának értékelése a kérdőívet kitöltő helyi lakosok szerint	63
9. táblázat:	A helyi lakosok által megfogalmazott fejlesztési elképzelések Sellyén	64

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra:	Sellye lélekszámának változása 1992 és 2002 között	13
2. ábra:	Természetes fogyás és vándorlási különbözet Sellyén, 1992-2002	13
3. ábra:	A munkanélküliségi ráta alakulása 2002. és 2003. I-III. negyedében és változása az előző év azonos időszakához képest ki- rendeltségként Baranya megyében	14
4. ábra:	A hitelfelvétel alakulása az összbevétel százalékában, 1999–2004	52
5. ábra:	Az előző évi pénzmaradvány alakulása, 1999–2004, ezer forint	52
6. ábra:	Az önkormányzat vagyonának alakulása, 1999–2002, ezer forint	54
7. ábra:	Az önkormányzat bevételi és kiadási szerkezete, 1999–2004, ezer forint	56
8. ábra:	A helyiadó-bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint, %	58
9. ábra:	Az átengedett adók és a helyiadó-bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint	59
10. ábra:	Az átengedett adók, a központi támogatások és az átvett bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint	60
11. ábra	A helyi lakosok által megfogalmazott fejlesztési elképzelések kategóriáinként Sellyén	65

BEVEZETÉS

Sellye város önkormányzatának képviselőtestülete azzal bízta meg a Kokas és Társa Bt.-t, hogy készítse el a város rendezési és szabályozási tervét, amelynek részét képezi a városfejlesztési koncepció kidolgozása. Ez utóbbi munkarészt alvállalkozóként a Summa Cum Bt. készíti el további szakértő bevonásával (a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjának Dunántúli Tudományos Intézete munkatársai).

A kutatások során az első fázis a helyzetfeltárás elkészítése volt, melynek során széles körű empirikus vizsgálatokat végeztünk, továbbá elemeztük a témával összefüggő valamennyi lényeges dokumentumot. Igyekeztünk személyes interjúk során megismerni a képviselő-testület tagjainak, illetve a város oktatási intézményeinek véleményét, elképzeléseit. Ezekre az információkra, valamint a korábbi ilyen tárgyú tapasztalatainkra alapozva fogalmaztuk meg a javasolt fejlesztési koncepció fő tartalmi elemeit és prioritásait. A koncepció jelen változatába beépítettük a képviselőtestület észrevételeit, kiegészítéseit, módosítási javaslatait.

Statisztikai elemzéseinkben a KSH által hivatalosan publikált évi adatokat, a Baranya Megyei Munkaügyi Központ adatait, illetve a helyben rendelkezésünkre bocsátott anyagokat használtuk.

A helyzetfeltárás során, illetve a fejlesztés koncepcionális elemeinek meghatározásánál az alábbi anyagokra támaszkodtunk:

- Sellye nagyközség területfejlesztési programja, 1996
- Sellye város önkormányzatának ciklusprogramja, Sellyei Polgármesteri hivatal, 2002–2006
- Az Ormánsági Kistérség Fejlesztési Terve, Ormánságfejlesztő Társulás Egyesület, 2003
- Baranya megye területfejlesztési programja. Baranya Megyei Területfejlesztési Tanács, 1999
- Baranya megye területrendezési terve. A Baranya Megyei Önkormányzat megbízásából készítette a VÁTI Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság, Budapest, 2003 szeptember. Egyeztetési anyag
- Baranya Megyei Munkaügyi Központ rövidtávú munkaerő-piaci prognózisa, 2004. I. félév

- Baranya Megye fejlesztési tervének kapcsolata a Sellyei Kistérség közoktatási szolgáltatásainak működésével. Készítette Póla Péter
- A Dél-Dunántúl komplex fejlesztési programja, 1999, elérési cím: www.ddrft.hu/teruletprog_regionalis_komplex.php
- www.volán.hu (távolsági autóbuszok menetrendje)
- www.elvira.hu (vonatok menetrendje)
- www.dunantulinapló.hu (a Dunántúli Napló internetes archívuma)
- www.tourinform.hu (Magyarország Tourinform-irodái)
- Sellye város önkormányzatának különböző határozatai

Mivel a fenti anyagok vagy az önkormányzat rendelkezésére állnak, vagy bármikor hozzáférhetők (írott formában vagy elektronikus formában, az Interneten), szükségtelennek tartottuk azok részletes bemutatását, csak utalunk rájuk a koncepcióban.

A város – akkor még község – utoljára 1996-ben készített fejlesztési koncepciót. Az ott leírt megállapítások egy része azóta érvényét veszítette – a legfontosabb célkitűzések között szerepelt például a városi rang elnyerése, amely azóta megtörtént –, jelentős részük azonban ma is aktuális. A koncepció részletes bemutatásától eltekintettünk, ezt az anyagot a testület minden tagja bizonyára ismeri.

A koncepció jelenlegi állapotában egyeztetési anyag, amely valószínűleg nem mentes félregépelésektől, esetleg hibáktól, tárgyi tévedésektől. Vannak benne ismétlődések, egyes részei talán a polgármesteri hivatal számára túlságosan részletesek is. A koncepció e változatának megtárgyalását és a javaslatok, kritikák összegyűjtését követően a koncepciókészítő rövid időn belül átvezeti a végleges anyagba a szükséges változtatásokat.

Ez úton is szeretnénk megköszönni Sellye városában mindenkinek a munka során számunkra nyújtott segítségét. Külön köszönettel tartozunk a Polgármesteri Hivatalnak, elsősorban Förster Gyula polgármester úrnak és az Építésügyi és Városüzemeltetési Osztályról Vadász Krisztinának.

A városfejlesztési koncepció lényege

A városfejlesztési koncepció célja Sellyén a közép- és hosszú távon aktuális fejlesztési elképzelések és lehetőségek egymással való összhangba hozása és megfelelő dokumentálása. A városfejlesztési koncepció nem helyettesítheti az önkormányzat egyes ágazatokban kialakítandó stratégiáit és nem helyettesíti az egyes ciklusok cselekvési tervét sem, annak legfeljebb logikai keretét adja. A koncepció (tervezés–egyeztetés–döntéshozatal) a célmeghatározás tekintetében érdekegyeztetési, koordinációs feladatokat is betölt.

Az elfogadott koncepció értékválasztást és közös fejlesztési szándékot fejez ki. Elfogadásával a döntéshozó kinyilvánítja a szereplők többségének a véleményazonosságát az elfogadott célok és prioritások tekintetében, és ezzel meghatározza a stratégiaépítés fő kereteit is.

A településfejlesztési koncepció tartalmi kérdései normában nincsenek szabályozva. Az 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a városfejlesztési koncepció:

- megalapozza a településrendezési tervet,
- rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési döntéseit,
- és az önkormányzat határozat formájában fogadja el.

A városfejlesztési koncepcióban foglaltakkal kapcsolatban megjegyzendő, hogy nem minden fejlesztési célnak vannak rendezési konzekvenciái, másrészt még ebben a koncepcionális fázisban nem ismert minden fejlesztés terület-felhasználási vonatkozása. A rendezési tervek határozzák meg azoknak a jövőbeni fejlesztéseknek a műszaki-fizikai kereteit, a terület-felhasználás szabályait, amelyekkel az adott fejlesztési koncepció nem foglalkozik, mert nem kapcsolódik aktuális közösségi célhoz, vagy a tervezés pillanatában nincs információ róla.

A törvényi kitétel, miszerint a fejlesztési koncepció rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési döntéseit, kettős követelményrendszert támaszt: a tervezés során meg kell ismerni a közösségi akaratot képviselő önkormányzati szándékokat, másrészt a koncepció elfogadását követően az önkormányzatnak ezzel összhangban kell meghoznia döntéseit.

A fejlesztési koncepció mindenekelőtt arra a kérdésre ad választ, hogy milyen térségi adottságai, jellemzői vannak a városnak, azaz milyen nemzetközi, országos, regionális, megyei és kistérségi szintű gazdasági-társadalmi-infrastrukturális tényezők és milyen módon (egymást erősítve, egymást gyengítve vagy kioltva) hatnak a város életére, szerepköreire, fejlődésére, vonzásviszonyaira. A helyi/helyzeti energiák és a térkapcsolatok feltárását követi a fejlesztési irányelvek megfogalmazása. A koncepció javaslatokat fogalmaz meg a városfejlesztés intézmény- és eszközrendszerének továbbfejlesztésére. Azzal, hogy a képviselőtestület határozat formájában (azaz az állami irányítás egyéb jogi eszközei közé sorolandó dokumen-

tumban) fogadja el a városfejlesztési koncepciót, nem határoz meg kötelezettségeket a külső aktorok számára. Azt fogalmazza meg, hogy az elfogadáskor konszenzus van Sellyén a tekintetben, hogy a fejlesztési koncepcióban lefektetett célokat kívánják megvalósítani. Viszont a határozati formában elfogadott koncepció végrehajtása kvázi kötelező magára a képviselőtestületre, a bizottságokra, a polgármesterre, a jegyzőre, a hivatalra, illetve az önkormányzati többségi tulajdonú intézményekre és gazdasági társaságokra vonatkozóan.

Az 1997 évi LXXVIII. törvény nem utal rá – tehát ilyen kötelezettség nincs –, de az a tapasztalat, hogy bizonyos nagyságrend felett a városfejlesztési koncepciók készítését stratégia és operatív programok készítése is követi, tehát nemcsak új típusú rendezési terv készül, hanem a fejlesztéseket közvetlenül megalapozó fejlesztési terv (stratégia és operatív programok) is. Ezek töltik ki konkrét tartalommal a fejlesztési célokat. Ez nagyban segíti a külső források megszerzését és a magasabb területi szintű programokhoz való kapcsolódást egyaránt.

Várospolitikai az Európai Unióban – levonható tanulságok

Az Európai Unió térbeli fejlődésére vonatkozó alapvető tervdokumentum, az ún. ESDP (*European Spatial Development Perspectives, Az Európai Területi Fejlődés Távlatai*) talán legfontosabb sajátossága, hogy egy többközpontú városhálózat, a városias tér kialakítását tűzi ki célul. A policentrikus városhálózat megerősítésének kedvezményezett célpontjai a kis- és középvárosok, amelyek környékükkel, vidékükkel együtt jelentik a jövőben a területfejlesztési beavatkozások célterületét. Ennek a szemléletnek az a felismerés a kiindulópontja, hogy a válságban lévő vidéki térségek számára megfelelő foglalkoztatási, szolgáltatási, infrastrukturális ellátást kell nyújtani. Az Európai Bizottság külön hangsúlyozza, hogy a térségi fejlesztési stratégiák, programok kidolgozásánál a városokra nagy hangsúlyt kell helyezni. A térben arányosan elhelyezkedő és egymással hálózatba kapcsolódó városias térségek biztosíthatják az európai tér versenyképességét, a vidéki térségek felzárkóztatását. A városok versenyképessége gazdasági bázisuk diverzifikációjától függ (különös figyelem irányul az egyetlen iparághoz kötődő városok fejlesztésére), míg a vidéki térségek jövőbeli kilátásai e városok versenyképességén múlnak. Nem cél viszont a városok növekedése, sokkal inkább a városok és vidékük szoros együttműködése.

Ez a fejlesztési, szemléleti irány tulajdonképpen az Unió korábbi programozási időszakában is érvényesült. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERDF) támogatási intézkedéseiből az 1. célterület keretében (gazdaságilag, társadalmilag elmaradott térségek támogatása) mintegy 30–40% közvetlenül a városokra irányult, de különösen jellemző kedvezményezettjei voltak a városok a 2. célterület (strukturális problémákkal küszködő, nehézipari válságtérségek segítése) alapján nyújtott támogatásoknak. Persze a városias térségek az Unióban rendkívül különbözőek, a lakosság jelentős része nagyvárosi agglomerációkban lakik, de mintegy 40%-uk 10 000 – 50 000 lakosú kis- és középvárosias térségben.

1997-ben született az Európai Bizottság keretében egy dokumentum, amely a városfejlődés jövőjét kísérelte meg felvázolni. A lefolytatott viták nyomán Tamperében a miniszterek találkozóján, 1999-ben dokumentumot fogadtak el a városfejlesztés teendőiről a 2000–2006 közötti programozási időszakra. „A fenntartható városfejlődés az Európai Unióban” című dokumentum akcióterületei közül kiemelendő „A gazdasági jólét és a foglalkoztatás erősítése” című cél, amely a városokat jelöli meg a gazdasági növekedés centrumaként, különösen fontosnak és támogatandónak tartja a városok közötti együttműködést, a rugalmas, diverzifikált városi gazdaság kialakítását, a kulturális és szociális értelemben vett magasabb életminőség és az attraktív városi környék megteremtését. Külön fejlesztési irányként fogalmazódik meg a

többközpontú, kiegyensúlyozott városhálózat kialakítása, amelynek a Strukturális Alapok felhasználásánál különös előnyt kell élveznie.

Általánosságban megállapítható, hogy az EU támogatja az integrált városfejlesztési akciók kidolgozását és végrehajtását, a fejlesztési tervek, a közösségi támogatási keretek (CSF), támogatási programdokumentumok alkotórészeként képzelel el a városfejlesztési akciókat.

Az Unió úgynevezett Közösségi Kezdeményezései között önálló programként indult az „Urban” program, amely a városok és környékük társadalmi-gazdasági regenerációját szolgálja a fenntartható városfejlesztés szemlélete alapján.

Az Unió előcsatlakozási alapjai közül a Sapard integrált vidékfejlesztési programjai nyújtanak forrást a kisvárosok és környékük számára.

Összességében megállapítható, hogy *a jövőbe tekintő, a csatlakozásra tudatosan készülő várospolitikai partnerségi fejlesztési programokkal kell, hogy rendelkezzen, amelyek*

- *magukba foglalják a környékükkel való együttműködés szempontjait,*
- *mérlegelik a tágabb tér, régió városhálózatában betöltött hely versenyelőnyeit,*
- *kellőképpen komplexek a kulturális, környezeti és szociális dimenziókat egységben kezelve, és*
- *egy diverzifikált városgazdaság megteremtését célozzák meg.*

Sellye város bemutatása, fejlesztési erőforrásai

Sellye rövid története

Sellye város Baranya megyében, az ormánsági kistájon fekszik. Az Ormánság legjelentősebb települése. A 3300 fős lakosság jelentős része magyar, a kisebbség horvát nemzetiségű.

A településről az első írásos emlék 1292-ből maradt fenn. Sellye a történelem során a legtöbb időnkig központi szerepet töltött be (és kistérségi szinten tölt be ma is). Mai területén a legkorábbi településnyomok 5-6 ezer évvel ezelőttre vezetnek vissza. A római korszakot különböző pénzleletek jelzik. Fénykora Mátyás király korához kötődik, ekkor birtok és egyházi központ volt. A ferencesek kolostorát a török 1532-ben égette fel, majd a bírósági kerület („nahie”) központjává tette. 1781-ben mezővárosi rangot kapott II. József császártól. Az egykori mezőváros Baranya megye egyik legfiatalabb városa, ezt a címet 1997-en kapta.

A település főterén áll a barokk stílusú Draskovich kastély, amely ma középiskolai diákotthon. A műemlék kastélyt körülvevő 7,65 ha-os arborétumot az 1760-70-es években hozták létre, helyi jelentőségű természetvédelmi terület. A Kiss Gézáról elnevezett Ormánság Múzeumban helytörténeti és néprajzi gyűjtemény tekinthető meg az „Ormánság története és népelete” címmel, a múzeum galériában változó kiállítások várják az idelátogatókat. A múzeum udvarán tekinthető meg az ormánsági népi építészet egyik legrégebbi formája, a talpasház és melléképületei.

Sellye történelmi múltban gyökerező központi szerepét napjainkban a térségben nagy vonzáskörzettel rendelkező intézményhálózat biztosítja. A város oktatási, egészségügyi, kereskedelmi, igazgatási és kulturális központ.

Sellye fejlődési erőforrásai

Környezeti állapot

Sellye az ország egy viszonylag érintetlen, természeti állapotát tekintve Magyarország nagy részénél mindenképpen tisztább, szebb vidékén található. Külterületén található a 79 hektáros Kis-rét, egy fás-ligetes kiszáradó laprét, ahol ritka nőszirmos és orchidea fajok fordulnak elő nagy egyedszámban. A település északi határán, fenyves-füves parkban, gyönyörű környezet-

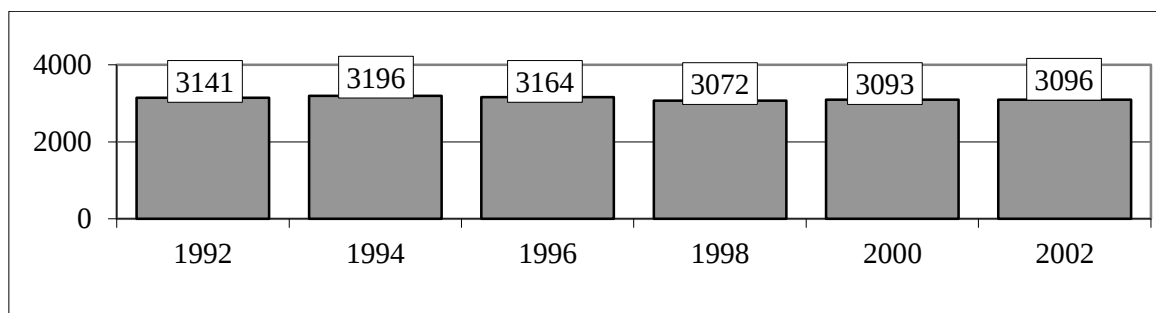
ben helyezkedik el a termálvizes strandfürdő. Az erdős, fás legelők, vizes rétek, fasorokkal szegélyezett árnyas utak, a barátságos ormánsági táj lehetőséget biztosítanak kellemes kikapcsolódásra, kirándulásra, kerékpártúrákra, horgászatra, vadászatra, nyaralásra és pihenésre.

Sellye demográfiai helyzete és folyamatai

Sellye lélekszámának változása az 1. ábrán kísérhető figyelemmel. Látható, hogy kismértékben csökkent a lakosságszám az elmúlt egy évtizedben, amely mind a természetes fogyásnak, mind pedig a többnyire negatív vándorlási egyenlegnek köszönhető (2. ábra).

1. ábra

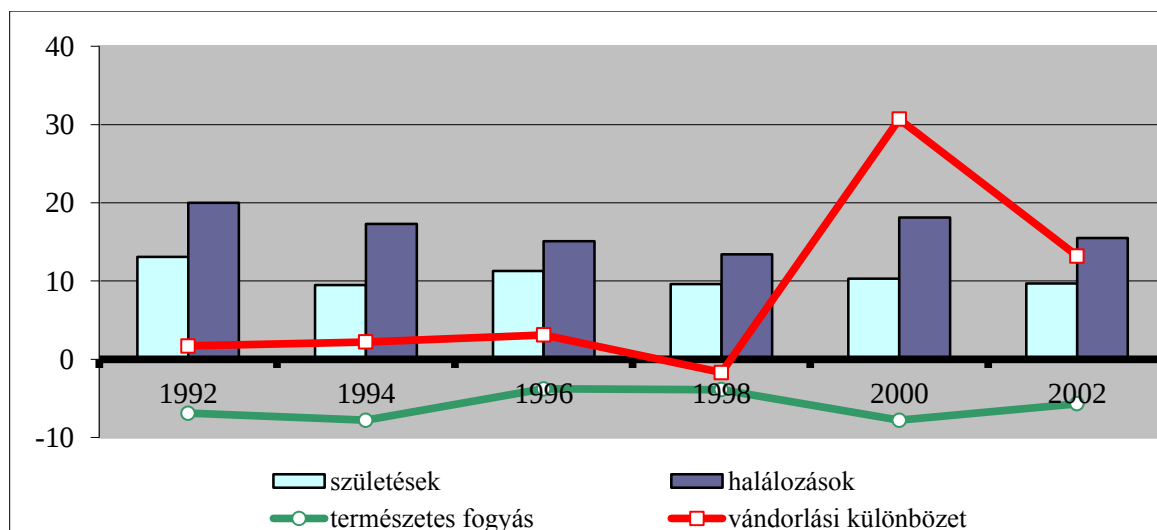
Sellye lélekszámának változása 1992 és 2002 között

Forrás: KSH

2. ábra

Természetes fogyás és vándorlási különbözet Sellyén, 1992-2002

Forrás: KSH

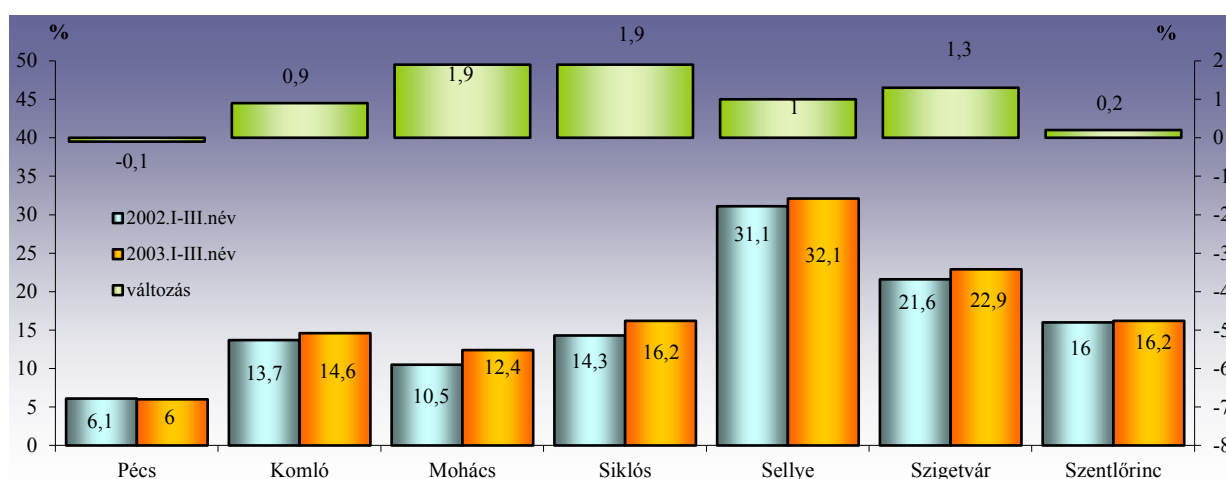
Munkaerőpiac, foglalkoztatási helyzet

A város fejlődésében, jövőjének alakításában játszott rendkívül fontos szerepe miatt e témakört kissé részletesebben tárgyaljuk. A fejezet nagyrészt a Baranya Megyei Munkaügyi Központ Sellyei Kirendeltsége vezetőjének a Munkaügyi Központ 2004. évi I. féléves munkaerőpiaci prognózisában írt megállapításaira támaszkodik, de a személyes interjúk során elhangzottakat is beépítettük a fejezetbe.

Baranya megyén belül a legnehezebb foglalkoztatási helyzetű kistérség a sellyei. A 3. ábrán jól látható, hogy a legkritikusabb munkanélküliségi helyzet változatlanul a sellyei kirendeltség körzetében figyelhető meg, új beruházás hosszú évek óta nem történt a mikrorégióban, pozitív elmozdulásnak nem sok jele sem látszik.

3. ábra

A munkanélküliségi ráta alakulása 2002. és 2003. I-III. negyedéven és változása az előző év azonos időszakához képest kirendeltségenként*

*: a Baranya Megyei Munkaügyi Központ kirendeltségeiként

Forrás: Baranya Megyei Munkaügyi Központ 2004. I. féléves munkaerőpiaci prognózisa

A kirendeltségi szinten vizsgálva eltérő a nők aránya regisztrált munkanélkülieken belül. Míg a Pécs körzetében a regisztrált munkanélküliek 58%-a nő, addig a sellyei kirendeltség térségében szinte fordított az arány, az itt nyilvántartásban szereplők 55,1%-a férfi.

A városban az utolsó prognózis óta a munkanélküliségi ráta lényegében nem változott, folyamatosan 29–33% között mozog. Az itt működő vállalkozások gazdasági stabilitása is sok problémát vet fel. Több munkáltató szerint csak a munkahelymegőrző támogatás fennmaradása esetén van esélyük a talpon maradásra. Az utazási távolság miatt a pécsi munkáltatók, ha lehet, elkerülik a távolabbról (például az Ormánságból érkezők) foglalkoztatását.

Kedvező, hogy a statisztikai állományi létszám visszaesése csak egyetlen kirendeltségi körzetben következett be (Komlón). A legkritikusabb foglalkoztatási helyzetű sellyei térségben további is pozitívum, hogy nem apadt tovább a foglalkoztatotti létszám.

Kirendeltségi körzetenként eltérően változott a megkeresett gazdasági cégek termelési eszközeinek kihasználtsága, Sellyén kedvező volt a változás. A legnehezebb foglalkoztatási helyzetű térségben, a kis mértékű pozitív változás ellenére, ennek ellenére továbbra is a legalacsonyabb a magas kapacitás-kihasználtsággal üzemelő gazdálkodók aránya.

Térségenként vizsgálva, a megkérdezett gazdálkodók között a szigetvári (66,7%) és a szentlőrinci térségben a legmagasabb (100%) a tartós kapacitás-kihasználatlansággal számoló aránya. Változatlanul a siklói és a sellyei körzetben működő munkáltatók a legbizakodóbbak, közülük csaknem minden második bíz a pozitív elmozdulásban.

A város további nagy gondja, hogy számottevő vállalkozás területén hosszú évek óta nem jön létre, sőt további leépítések várhatók. A jövőben romlik a térség infrastrukturális helyzete is, mivel a MOL a benzinkutat 2003. szeptemberében bezárta.

Szolgáltató tevékenységek alakulnak ugyan családi vállalkozás formájában, de a gyenge fizetőképes kereslet miatt sok esetben ezek sem mondhatók rentábilisnak. A mezőgazdaságban és az építőiparban jelentős a szezonális foglalkoztatás is.

A munkába állás amúgy is igen csekély esélyei tovább romlottak az elmúlt időszakban, mivel már a nagy multinacionális cégek sem keresnek munkaerőt Sellye területéről (különösen igaz ez az 50 év felettiekre és sajnos a pályakezdőkre is). Esélyeik csak azzal jobbak, hogy a mobilitásuk sokkal nagyobb, ha viszont máshol munkát találnak, esetleges elköltözésükkel Sellye értékes humán erőforrásokat veszít. Ez a környék elöregedéséhez vezet, amit már most is érezni lehet.

A prognózis készítésekor felkeresett munkáltatók létszámvolumenének változása az 1. táblázatban követhető nyomon.

A táblázat szerint a létszámok pozitívan változtak, de ez két szezonális foglalkoztatást végző cég tavaszi létszámnövekvésének tudható be (O és R Kft 39 fő; Baranyahidvégi Mg Rt. 21 fő) Ez a plusz létszám november-decemberben során leépítésre került.

A felmérésben szereplők kapacitás-kihasználtsága számottevően nem javult (75%), sőt vannak még mindig 30%-os kihasználtsággal működő egységek is. A kapacitás-kihasználatlanság okaként a belső és külső kereslet, illetve a tőke hiányát emelték ki.

Beruházást nagyon kevés gazdálkodó eszközölt vagy eszközöl 2003 második, illetve 2004 első félévében, akkor is csak kisebb gépi, energiatakarékosági beruházást terveznek csak.

1. táblázat

Sellye foglalkoztatottjainak legnagyobb munkaadói

	Alkalmazásban állók száma						
Munkáltató	2003. 02. 28.			2003. 08. 31.			Változás, fő
	Össz.	Fizi- kai	Szel- lemi	Össz.	Fizikai	Szel- lemi	
Drávamenti ÁFÉSZ, Sellye	96	79	17	102	85	17	+6
Sellyei Agrokémia RT.	59	39	20	45	31	14	-14
Baranyahidvégi Mg.Rt.	27	19	8	48	40	8	+21
Burgonyapehely Kft., Vajsz- ló	62	54	8	62	54	8	0
Ganz Műszer Rt., Vajszló	48	39	9	45	37	8	-3
Horváth Kft., Drávafok	6	4	2	6	4	2	0
Horváth Kft., Vajszló	40	36	4	42	38	4	+2
MEFAG Rt., Sellye	49	27	22	45	24	21	-4
Nilson Sütőipari Kft.	16	13	3	16	13	3	0
O És R Kft., Sellye	58	46	12	97	85	12	+39
Unic-Fagus Kft., Vajszló	84	74	10	78	68	10	-6
Összesen:							+41

Forrás: Baranya Megyei Munkaügyi központ Sellyei Kirendeltsége, Vicze László

Az adózott eredmény alakulásában gyenge javulás várható. Ami a várható létszámváltozásokat illeti, a vizsgált cégek zömmel csak a fluktuáció erejéig vesznek fel új dolgozókat. Az elbocsátott dolgozók minden esetben munkanélkülivé válnak. Munkaerő-felvétel során elsősorban a szakmai felkészültséget nézik, illetve azt, hogy bejárási költség ne jelentkezzen a foglalkoztató cégnél. Továbbra is nehéz a pályakezdők, illetve az 50 év felettiak elhelyezkedése. Tartósan betöltetlen álláshely a prognózisban résztvevőknél nem volt.

A Sellyei ÁFÉSZ-nél az O és R Kft.-nél gyakorlati szakmunkás képzés történik, a többi munkáltatónál képzés semmilyen formában nincs.

A cégeknél 5 %-os átlagkereset-növekedés várható, de sajnos van olyan munkáltató, ahol nem kerül sor béremelésre.

Az elbocsátások között legtöbbet szereplő szakmák a mezőgazdasági gépész, kőműves, segédmunkás, de ez a ciklikus foglalkoztatásból is adódik.

Az oktatás helyzete Sellyén

Az alábbi helyzetértékelés megállapításai (és helyenként fejlesztési irányok megfogalmazása) a helyi oktatási intézmények vezetőitől kapott információkra, valamint a „Baranya Megye fejlesztési tervének kapcsolata a Sellyei Kistérség közoktatási szolgáltatásainak működésével” című anyagra támaszkodnak.

Óvodai és általános iskolai feladatellátás

Az óvodai kapacitáskihasználtság átlaga valamivel a megyei és az országos átlag feletti (mindkettő 10,5 óvodapedagógus/gyermek).

2. táblázat

Sellye óvodájának néhány adata

	Óvodák száma	Összes óvodai férőhely	Óvodába beírtak száma	óvoda-pedagógus	Egy óvoda-pedagógusra jutó gyermek	Kapacitáskihasználtság
Sellye	1	150	141	13	10,8	94
Kistérség összesen:	9	584	496	41	12,1	85

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

A legkiterjedtebb társulások a kistérség két központi települései köré szerveződnek (Vajszló + 10 település; Sellye + 6 település). A szabad iskolaválasztás a társulásokon túli mozgást is kiváltja. A sellyei iskolát például hat további település tartja fenn, de vonzáskörzete 16 településre terjed ki.

2002-ben Baranya megyében (Pécs nélkül) 141 általános iskola működött, összesen 22 575 tanulóval és 2 235 pedagógussal. A kistérség 35 településén működő nyolc általános iskolában összesen 1440 gyerek tanul.

Az eszközök és felszerelések folyamatos beszerzése és biztosítása terén jelentős külső segítség nélkül az intézmények és fenntartóik a jogszabályi előírásoknak sem mindig tudnak megfelelni. Ez a megyei átlagnál is rosszabb anyagi helyzetű ormánsági önkormányzatokra fokozottan igaz.

A baranyai iskolák többsége a számítástechnikai eszközök fejlesztését és a nyelvoktatás célját szolgáló szaktantermek tartja a legfontosabbnak. A kistérségben ezek biztosítása ugyan fontos, de prioritások között az épületek állagmegóvása, korszerűsítése előrébb sorolt.

3. táblázat

Sellye általános iskolájának fontosabb adatai

	Iskola	Tanuló	Tanuló-csoport	Évfolyam	Bejáró	Napközis tanuló	Pedagógus
Sellye	1	384	21	8	143	140	37
Kistérség összesen	8	1440	86		553	577	152

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

Enyhén értelmi fogyatékosok általános iskolájában sokan tanulnak a kistérségből, ez a speciális képzés csak Sellyén folyik. A nemzetiségi nevelés és oktatás iránti igény mind Baranyában, mind a kistérségben nőtt. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy miközben a horvát, német és szerb kisebbségre az előregedés jellemző, addig a romák esetében fordított a helyzet. Az Ormánságban ezt a tervezésnél figyelembe kell venni.

A fejlesztési irányok között szerepel a bázis intézmények felállítása mellett a romák mobilitációjának és integrációjának segítése az oktatás-nevelés eszközeivel. Ebben a megyeszékhelyen működő Gandhi Gimnázium tapasztalatai is segítséget nyújtanak.

Középfokú oktatás, szakképzés, kollégiumok

Baranya megyében 43 középfokú oktatási intézmény működik (31 önkormányzati, 5 állami, 3 egyházi fenntartású, 2-2 intézmény alapítványi és magán tulajdonban van). Ebből 18 helyen folyik gimnáziumi, 23 helyen szakközépiskolai, 17 helyen szakiskolai, valamint 5 intézményben speciális szakiskolai képzés. Baranyában összesen 22 kollégium (ebből 8 Pécssett) található, a kistérségben egyedül Sellyén. A több mint 3000 kollégiumi férőhely kihasználtsága jelentősen szóródik. A megyei fejlesztési terv e mögött azonban csak általánosságokat fogalmaz meg, a szóródást területileg nem elemzi.

Összesen 6 baranyai középfokú intézmény biztosít keretet a felnőttoktatás számára. Az iskolarendszeren kívüli szakképzés intézményrendszerébe a felnőttoktatást is felvállaló szakképző iskolák mellett a Munkaügyi Központ és a Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ, valamint gazdasági szervezetek is fontos szerepet töltenek be. A megyei fejlesztési terv ennek kapcsán sem tér ki a sellyei kistérség keresleti és kínálati oldalának bemutatására.

A szakképzés területén a munkaerőigényt, annak szakmai kritériumait a piaci változások gyorsasága miatt a megyei iskolarendszer nehezen tudja követni. A szakoktatás fejlesztése érdekében erősíteni kell a partnerséget az intézményfenntartók, a gazdasági kamarák és a munkaügyi szervezet között.

4. táblázat

Sellye középfokú oktatási intézményének adatai

Intézmény	Fenntartó	Képzés típusa	Diákok száma	Megjegyzés
Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet	Állam	Szakközépiskola Szakiskola		Kollégium Felnőttoktatás

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

Képzések: A környék mezőgazdasági profiljának megfelelően Sellyén, a Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézetben szakközépiskolai és szakmunkásképzés folyik agrár és mezőgazdasági gépész szakmában. Speciális szakiskolájában gazdasszonyi oklevelet lehet szerezni. A képzéseket állattartó telepen folytatható gyakorlatok, korszerű oktatófarm segítik. Az intézet ezek mellett szoftverüzemeltetőket képez. A középiskolai fiúkollégium műemlék kastélyban kapott helyet, a leánykollégium (idegenforgalmi szálláshelyekkel együtt) az iskola szomszédságában épült.

Gimnázium és a szélesebb körű szakképzési kínálat a megyeszékhelyen, illetve a szomszéd kistérségek központjaiban (Szigetvár, Szentlőrinc, Siklós) érhető el. A távolság mellett a kedvezőtlen közlekedési feltételek jelentik a fő problémát ezek kényelmes elérésében. Pécs ennek ellenére jelentős vonzerő a térség középiskolás körű diákjai számára.

A megyei önkormányzat köteles gondoskodni azoknak a gyermekeknek az iskolaváltásáról, akiknek lakóhelyén a tankötelezettség végéig nem biztosítottak az iskolai nevelés és oktatás feltételei. Bár ez megfogalmazódik a megyei fejlesztési tervben, arra már nem tér ki a dokumentum, hogy ezeknek a tanulóknak milyen a térségi megoszlása.

Pedagógiai szakszolgálatok és szakmai szolgáltatások

Pedagógiai szakszolgáltatásokat és szakmai szolgáltatásokat a Baranyai Pedagógiai Szakszolgálatok és Szakmai Szolgáltatások Központjával való együttműködés keretében próbálják megoldani a kistérségben. Ez az intézmény két szervezetileg és szakmailag önálló egységből áll. A pedagógiai szakmai szolgáltatások intézményegysége a megye területén az óvodáknak, általános- és középiskoláknak, az egyes pedagógusoknak szakmai kérdésekben nyújt segítsé-

get, valamint akkreditált továbbképzésekkel és aktuális témakörök feldolgozásával segíti a szakmai munka színvonalának megtartását, emelését, a pályaorientáció és iskolai felmérések lebonyolítását. A települési önkormányzatok tanügy-igazgatási munkáját tanácsadással segíti.

A pedagógiai szakszolgálatok intézményegységének tevékenységi körébe tartozik az ép és az eltérő fejlődésű gyermekek, tanulók kérelemre történő vizsgálata, fejlesztése, ezen belül a korai fejlesztés és gondozás, a tanulási képesség vizsgálata, gyógypedagógiai tanácsadás, szülők, pedagógusok téma szerinti továbbképzése; a logopédiai ellátás, a magatartás – és viselkedészavarok korrekciója; a sajátos nevelési igényű tanulók pályaorientálása, fejlődésük szakmai kontrollja. A székhelyen kívül Sásd, Sellye, Siklós és Szigetvár városokban és kistérségükben helyszíni szolgáltatást nyújtanak az arra jogosultaknak.

Az erőfeszítések, és a mindenütt hangsúlyozottan jó együttműködések ellenére e szolgáltatások, különösen a szakellátás területén további fejlesztésekre van szükség ahhoz, hogy jelentősen csökkenjen az ellátást igénylő, de ellátatlan gyermekek száma. A legnagyobb igény fejlesztő pedagógusra, logopédusra és pszichológusra van.

A megyei fejlesztési tervben a szakszolgálatokkal kapcsolatban kiemelt cél, hogy a szakszolgálat lefedje a megye egész területét, és alkalmas legyen valamennyi feladat folyamatos ellátására. Ehhez szükség van a települési önkormányzatok összefogására, a megyei önkormányzat kezdeményezésére és koordinációjára.

A speciális nevelés és oktatás sem a megyében, sem a kistérségben nem teljesen lefedett. A problémák enyhítése a pedagógusok szakirányú továbbképzésével lehetséges. Ehhez fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógy-testnevelő másoddiploma megszerzéséhez kell megteremteni a feltételeket.

A szakmai szolgáltatások és a szakszolgálatok működése terén már megjelenik a kistérségi szemlélet a megyei fejlesztési tervben: a célok között megfogalmazza, hogy kívánatos „a kistérségeken belül új típusú pedagógiai és fenntartói, tehát pedagógusok és önkormányzati vezetők, képviselők közötti konzultációk megszervezése”, a szakszolgálatok vonatkozásában pedig: a teljes megyei ellátás megszervezése mellett „törekedni kell a logopédiai ellátás kistérségi megszervezésével a szolgáltatás általánossá tételére.” Az ellátási igények kistérségi szintű összegyűjtése és a feladatok térségi centrumokba delegálása megkönnyítheti a koordinációt.

Alapfokú művészetoktatás

A megyében összesen 26 művészetoktatási intézmény működik (19 önkormányzati, 4 magán, 2 egyházi, egy pedig alapítványi tulajdonban). Ebből 17 zeneiskola, 9-ben tánc- és képzőmű-

vészeti oktatás folyik. A kistérség két iskolájában is van lehetőség művészeti képzésben való részvételre. Sellyére ének-zene, hangszeres oktatás vonzza a tanulókat, emellett szakkörökben is van lehetőség művészeti foglalkozásokban való részvételre. A rendszeres és népszerű nyári kézműves tábor a művészeti oktatás iránti igényeket növeli Sellyén és a kistérségben egyaránt.

A megyei fejlesztési terv az elérhetőség biztosítását, a bázisiskolák erősítését és a tehetséggondozás feladatait tartja kiemelt célnak. Az alapfokú művészetoktatás területén sem foglalkozik a terv kistérségi szintű igények differenciált megjelenítésével.

Szociálpolitika

A fejlett társadalom megítélésének fontos szempontja: miként gondoskodik a rászorulókról, elsősorban a nagycsaládokról, a magányos és idős emberekről, valamint a fogyatékosokról. A szegénység, a leszakadás, a létbizonytalanság gyakran társul szenvedélybetegségekkel.

A település történelmi múltban gyökerező központi szerepét napjainkban a térségben nagy vonzáskörzettel rendelkező, kiépült intézményhálózata biztosítja. A város oktatási, egészségügyi, kereskedelmi, igazgatási központ. Mind az óvoda, mind az általános iskola fogadja a környék településeinek gyermekeit is. A középiskolában mezőgazdasági, vadász-vadtenyésztő, számítástechnikai, vízgazdálkodási jellegű (szakközépiskolai és szakmunkás célú) oktatás folyik.

A térség egészségügyi ellátását az 1992-ben megnyitott, korszerűen felszerelt Egészségügyi Központ biztosítja, ahol az alapellátás (házi-, gyermek-, fogorvosi ellátás és ügyelet) mellett laboratórium, fizioterápia, fogászati röntgen és háromféle szakellátás (szemészet, nőgyógyászat, terhesgondozás és reumatológia) segíti a járóbetegek helyben történő gyógyellátását. A szociális gondozás három területét a gondozási központ szervezi. Bentlakásos ellátást biztosít az idősek számára, az idősek klubjában pedig a szociális gondoskodás mellett színes programok várják a térség nyugdíjasait. A házigondozás, szociális gondozói szolgálat keretein belül a rászorultak otthoni ellátását, segítségét és étkeztetését végzi az intézmény.

Kulturális szolgáltatások

Az értelmiség megtartásának egyik feltétele és a városi életminőség javításának fontos eleme a kulturális rendezvények, programok, szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése. Az alapvető közművelődési feladatokat a Művelődési-, Sportközpont és Könyvtár Integrált In-

tézmény (Városi Könyvtár; Kiss Géza Múzeum; Művelődési Ház; Sportcsarnok és Sportpálya), valamint a Sellye Kultúrájáért Alapítvány és a Sellyei Kulturális Egyesület látja el.

A városban számos olyan rendszeresen megrendezett kulturális esemény, fesztivál stb. található, amelyek gazdasági erőforrást jelenthetnek, elsősorban idegenforgalmi hasznosításra alkalmasak. Ilyenek (a teljesség igénye nélkül) az Ormánsági Napok; az Ormánsági Nemzetközi Festő és Faszobrász Alkotótábor; az Ormánsági Művészeti Tábor; a Dinnyefesztivál; az Ormánsági Népdalok Sellyei Országos Népdaléneklési Versenye.

Gazdaság

Sellye gazdasági pozíciói alapján sajnos a baranyai városok között a leggyengébbek között található. Ugyanakkor nemcsak a megyében, hanem országos szinten is potenciális gazdasági versenyelőnnyel rendelkezik: a 67-es út határig történő megépítését és a határátkelőhely létesítését követően sokat javuló közlekedési helyzetéből adódóan erősödhet logisztikai potenciálja és javulhatnak idegenforgalmi lehetőségei, különösen Horvátország Európai Unió csatlakozása után.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy ez mind csak a talán nem is olyan közeli jövőben valósulhat meg, és ezekre a fejlesztésekre Sellyének sajnos vajmi kevés ráhatása lehet: a 67-es út csak a távlati tervek között szerepel, Horvátország uniós csatlakozásának időpontja pedig ma még teljességgel kiszámíthatatlan.

Mezőgazdaság

A mezőgazdaság mindig is fontos szerepet játszott Sellye életében, annak ellenére, hogy a város környéke nem igazán jó adottságú mezőgazdasági terület. Az Ormánság dinnyetermesztése ugyanakkor országos hírű volt már évtizedekkel ezelőtt is.

A mezőgazdasági termékek feldolgozása viszont sajnos nem jellemző, inkább csak a termék értékesítése, így a magasabb hozzáadott értéket képviselő élelmiszer-feldolgozás haszna nem a városban jelentkezik. Nagyobb léptékű (több száz embernek munkát adó) élelmiszeripari vállalkozás jelenleg nem található a városban.

A sellyei Ormánság MGTSZ megszűnése óta (1992) nagymértékben romlottak a mezőgazdaság pozíciói. A TSZ megszűnéséből és a piacorientált gazdasági körülmények között működni képes új intézmények hiányából adódóan a térségben „intézményi vákuum” van. Ez

különösen érzékelhető a kis magángazdálkodók körében, hiszen az önkormányzat nyújtotta alapszolgáltatásokon túl nincs sem szakmai, sem az együttműködést elősegítő szervezetük.

Az Ormánság mezőgazdaságáról készült tanulmány szerint a térség földjei inkább alkalmasak gyümölcs-, mint gabonatermesztésre. Az Ormánság Fejlesztő Társulás ezért különböző előadásokat, ismeretterjesztőket szervez, illetve rendez a gazdáknak, ahol megismerhetik a különböző növényfajták termesztését, és szakmai segítséget, tanácsokat is kaphatnak.

Célszerű lenne helyben feldolgozóipart létesíteni (baromfi, zöldség, gyümölcs, gyógynövény), mert ha a gazdák biztosítva látnák termékük értékesíthetőségét, illetve a biztos piacot, vélhetően bátrabban kezdenének bele növénytermesztésbe, állattenyésztésbe, így a külterületi földek is a művelési ágnak megfelelően lehetnének használva.

Ipar

A város komoly nagyiparral soha nem rendelkezett, kisebb vagy közepes méretű (néhány tucat embernek munkát adó) ipari vállalkozás is csak kevés működik a városban. A város gazdaságának fejlődését nagyban elősegíthetné az ipari parknak a mainál jobb kihasználása. Az ipari parkok gazdasági súlyát erősíti, hogy nemcsak az ipari termelés növelésében és az új munkahelyek létrehozásában játszanak fontos szerepet, hanem a korszerű termelési eljárások, valamint technika alkalmazásában is. Az ipari park sikeres azonban – sajnos – nem csupán, sőt elsősorban nem Sellyén múlik. Amíg a város közlekedési helyzete ilyen rossz (utak minősége, tér- és főleg időbeli távolság a megye- és régióközpont Pécestől), addig aligha lehet arra számítani, hogy komoly munkahelyteremtő beruházások létesüljenek az ipari parkban. Az ipari park komoly fejlődési lehetőséghez a 67-es út országhatárig történő meghosszabbítása esetén jutna, ez azonban nem Sellye, sőt nem is csak Baranya megyei döntési kompetenciája.

A nemzetközi tapasztalatok szerint az ipari parkok fejlődésének kibontakozásához 7–10 évre van szükség. A Gazdasági Minisztérium besorolása szerint jelenleg mintegy 40 park jutott érett szakaszba, 38 növekedési szakaszban van, a parkok fele pedig még csak kezdeti, induló stádiumban van, köztük a Sellyei Ipari Park. Az ipari park jelenleg nem számíthat olyan nagyságrendű bevételre, amely fenntartaná azt, a város költségvetését pedig túlságosan megterhelné a park továbbfejlesztése és közművesítése, fokozott jelentőségű ezért a pályázati lehetőségek figyelése és pályázati források megszerzése, annál is inkább, mert a tárcának törvényi kötelessége öt év után megvizsgálni ezeket a parkokat. Az átvizsgálásnál a teljesítmény a döntő szempont, és az is előfordulhat, hogy néhány ipari parktól visszavonják a címet.

Idegenforgalom

A város egyik legfontosabb, ma még szinte egyáltalán nem hasznosított gazdasági erőforrása a turizmus. A közelben folyik a festői szépségű Dráva, és további vár idegenforgalmi vonzók találhatók (termálfürdő, kastély, arborétum) vagy a közelben (Harkányi gyógyfürdő; ormánsági templomok, pl. Drávaiványiban stb.). A város bizonyos feltételek teljesülése – mindenekelőtt a közlekedési viszonyok javulása – esetén sokkal nagyobb számú látogatót fogadhatna – akár a tranzitutasok megállítással, akár önálló idegenforgalmi célállomásként, például a környező falvak falusi turizmusát különböző programokkal kiegészítve. Szükséges lenne ugyanakkor egy professzionális turisztikai menedzselő iroda, célszerűen egy Tourinformiroda kialakítása. (Ezt részletesebben a fejlesztési koncepció „Gazdaságfejlesztés” című fejezetében, a turizmus fejlesztése címszó alatt fejtjük ki.)

Kereskedelem

A kereskedelem vonzáskörzete révén indult fejlődésnek (Sellye a kistérség természetes központja). Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a kereskedelem a „legváltozékonyabb” gazdasági tevékenységek közé tartozik, viszonylag könnyen lehet e tevékenységi körben vállalkozást alapítani, de a kereskedelmi vállalkozások gyakrabban is szüntetik be működésüket (például, mert eleve kényszervállalkozásként jöttek létre vagy mert nem bírják a versenyt a nagykereskedelmi láncokkal). Nehezebb ezért a kereskedelemről naprakész adatokhoz jutni, mint a többi tevékenység esetében.

Megközelíthetőség, közlekedési helyzet

A település közlekedésföldrajzi adottságai rendkívül rosszak (annak ellenére, hogy mind közúton, mind vasúton megközelíthető Sellye). Egyrészt viszonylag távol helyezkedik el Sellye a többi Baranya megyei várostól (Szigetvártól 30, Siklóstól 42, Pécestől 45 kilométer távolságra található), a nagyobbik gond azonban az, hogy a településre vezető utak minősége igen gyenge. A rossz minőségű útburkolat miatt csak lassan lehet haladni, tovább tart az út Pécsig, ami az ingázással történő munkavállalás lehetőségeit rontja, de az idegenforgalom, a turisták számára sem vonzó egy kátyúkkal sűrűn teletűzdelt úttest.

A város fejlődésének új lendületet adhat a 67-es út meghosszabbítása a horvát határig, amin keresztül nemcsak a szomszédos Horvátország, hanem Pécs és a 6-os út megközelítése is gyorsabbá és biztonságosabbá válik. Ahogy ezt az Ormánságban megfogalmazták, az eddi-

gi elzártságot szüntetheti meg az út és lehetőséget teremt arra, hogy a gazdasági növekedés felgyorsuljon. A 67-es út a 7-es autópályára becsatlakozva összeköttetést teremt az ország északi részével, a tervezett határátkelőhely megnyitása Horvátország felé pedig Sellye logisztikai-kereskedelmi szerepkörét erősítené és a turizmus (például a bevásárló turizmus) számára kiváló lehetőségeket nyújtana. Horvát részről kinyilatkoztatták a szándékot mind a határátkelőhely, mind a területükön továbbvezető, egészen a zágrábi autópálya-csatlakozásra szolgáló út megépítésére. A térségben – már csak a rokoni, baráti kapcsolatok miatt – igen jó a határ túl oldalán fekvő horvát településekkel a kapcsolat, nem egy esetben gazdasági együttműködésre is van kilátás.

A város megközelíthetősége tömegközlekedéssel is Baranya megyei szinten a gyengébbek közé tartozik (a Pécsről Sellyére induló, illetve a Sellyéről Pécsre tartó vonatok menetrendjét néztük meg, mivel jelentős számú munkalehetőség a megyeszékhelyen lehet és a legtöbb hivatali ügyintézés is ott oldható meg):

- autóbusszal a megyeszékhely és régióközpont Pécsről alig fél tucat busz indul Sellye felé minden nap, újabb hat munkaszüneti napok kivételével naponta, további néhány speciális esetekben közlekedik, de csak kora reggeltől késő délutánig – egy esti műszak gyakorlatilag bevállalhatatlannak tűnik, hacsak nem személygépkocsival jár valaki Pécsre dolgozni;
- vasúton sem sokkal jobb a megközelíthetőség sokkal rosszabb, Pécsről hétköznapokon tíz, hétvégén hét-kilenc olyan vonat indul, amellyel Sellye elérhető, de egyikkel sem közelíthető meg a város átszállás nélkül. Ami viszont kedvező, az az, hogy a járatok hajnaltól estig rendelkezésre állnak.

Infrastruktúra

A vonalas infrastruktúra gyakorlatilag a város egészében kiépített lesz a település teljes csatornázottsága befejezésével (talán tíz éven belül, hamarabb nem tűnik reálisnak). A gáz- és az elektromos ellátás kiépült, a csapadékvíz-elvezetés megoldott. A közlekedési infrastruktúráról az előző oldalakon részletesen szó esett. Kábeltévé-hálózat van (csillagpontos rendszerben), a szélessávú Internet-elérés biztosítása még nem történt meg, de a rövidtávú fejlesztési elképzelések között szerepel.

Sellye város összefoglaló SWOT-elemzése

A SWOT elemzés a társadalmi-gazdasági helyzetértékelések általánosan elterjedt módszere, neve az angol **s**trengths, **w**eaknesses, **o**pportunities és **t**hreats, azaz erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek szavakból ered. Az alábbi táblázat tartalmazza Sellye ilyen szempontú értékelését.

A felsorolt tényezők között vannak olyanok is, amelyekre ugyan sok ráhatása valószínűleg nincs a városnak, legfeljebb érdekérvényesítő képességét, lobbyerejét használhatja ki megvalósításuk érdekében (ilyenek például az országos jelentőségű úthálózati fejlesztések, országos és uniós pályázati források stb.), a teljesség érdekében mégis szerepelnek.

5. táblázat

Sellye város SWOT-elemzése

Erősségek	Gyengeségek
Kellemes, tiszta természeti és lakóhelyi környezet Sajátos ormánsági népművészet, hagyományok bemutathatósága Bizonyos termékek esetében jó mezőgazdasági adottságok (dinnye, gyógynövény) A természeti erőforrások lehetővé teszik diverzifikált gazdaság szerkezet kialakítását Jó turisztikai adottságok (közeli folyó, természeti szépség, műemlékek, fürdő stb.)	Elöregedő lakosság Lakosság gyenge jövedelmi pozíciói, alacsony vásárlóereje A vállalkozások tőkehiánya A lakosság iskolázottságának alacsony szintje Kevés a turisztikai program, rendezvény Az ide vezető és a belterületi utak rossz minősége Gyenge városmarketing, külső és belső kommunikációs hiányosságok
Lehetőségek	Veszélyek
67-es út, illetve M6-os autópálya megépülésével a megye és a város felgyorsuló fejlődése Az ipari park intenzívebb hasznosítása Termálfürdő ismertségének és vonzerejének növekedése, öko-fürdő kialakítása Turizmus alternatív formáinak meghonosítása EU-csatlakozás után bővülő pályázati lehetőségek Korszerű, egyedi agrárszerkezet kialakítása és helyi termékek feldolgozása Hatékonyabb városmarketing Testvérvárosi kapcsolatok bővítése és gazdasági tartalommal való megtöltése, fejlesztési együttműködés megvalósítása a határ túloldalán elhelyezkedő Grubisno Polje testvérvárossal, valamint a határmenti horvát megyékkel Ökogazdálkodásra való áttérés	Nem sikerül megállítani a népességcsökkenést Sellyén Az ország nem tudja kihasználni az európai uniós pályázati lehetőségeket A 67-es út építésének elhúzódása Területfejlesztési források lassuló decentralizációja A Dél-Dunántúl további leszakadása az ország sikereiből

Sellye város fejlesztési koncepciójának elemei

Sellye pozíciója a mai magyar városrendszerben

A városnak a magyar városrendszerben elfoglalt pozícióját egy 2000-ben készült átfogó vizsgálat segítségével mutatjuk be, amely a „A magyarországi városok versenyképessége” címet viseli (készült a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjában, téma-vezető: Beluszky Pál). E kutatás általános megállapításai, a sikeres városok jellemzői és Sellye helyezése a különböző társadalmi-gazdasági mutatók terén nagy vonalakban felvázolja a Sellye számára lehetséges fejlesztési irányokat.

A települések közötti verseny szerepe az elmúlt évtizedekben megnőtt a városhálózat formálásában, mivel nagymértékben megváltoztak a városverseny feltételei. A változások fő irányai az alábbiak:

- a nemzetközi szinten a gazdaság telephelyválasztásában egyre kisebb szerepet játszanak a korábban döntő fontosságú tényezők, a nyersanyagok és az áruforgalomban kiemelt szerepet játszó közlekedési csomópontok. A távolság szerepe a térszerkezet alakításában, a településhálózat formálásában csökken (bár ez Magyarországon még csak korlátozottan érvényesül), amit erősít a tercierizáció, a gazdaságon belül a szolgáltató tevékenységek szerepének növekedése, mert a szolgáltató szektor könnyebben telepíthető, mint a mezőgazdasági vagy ipari tevékenységek;
- Magyarországon a településhálózat fejlődése 1990 előtt jórészt központi döntésektől függött, felülről irányított volt, 1990 után viszont a települések kiléptek a „piacra”, versenykörülmények közé kerültek.

E hatótényezők eredményeképpen Magyarországon is ártértékelődtek a versenyképesség feltételei, erőteljesen növekedett a helyi adottságok szerepe a versenyképesség alakításában, a sikeres települések kiemelkedésében. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a siker tényezői közül a „puha” tényezők kerültek előtérbe (kellemes lakóhelyi környezet, a lakosság alkalmazkodó és innovációs képessége, a szellemi tőke mennyisége és minősége, a városmenedzsment képességei, a városmarketing sikere stb.). A városverseny feltételei tehát egyre kevésbé számszerűsíthetők, növekszik a szubjektív tényezők szerepe a települések sikeres vagy sikertelen szereplésében.

A sikeres város jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

a sikeres város

- képes a gazdasági szerkezet változtatására (ami a változások felgyorsult üteme mellett elengedhetetlen feltétel). Gazdasági szerkezetében az értéknövelő, multiplikátor hatású ágazatok vannak túlsúlyban;
- szolgáltató szektorában magas az „értékhúzó” ágazatok aránya (magas szintű üzleti szolgáltatások, kutatás-fejlesztés, felsőoktatás, magas szintű kulturális szolgáltatások stb.);
- jellemzője a tudás-alapú termelés;
- erős innovációs képességgel rendelkezik;
- olyan hely, ahol döntések születnek;
- erős és gyarapodó középosztállyal bír;
- nagy értékű környezetet nyújt (napjainkban az igényes várospolitikai, a színvonalas közszolgáltatások biztosítása elsőrendű gazdaságfejlesztő tényező);
- jól kezeli konfliktusait;
- jelentős külső kapcsolatokkal rendelkezik (a városversenyben meghatározó lehet, hogy egy város beilleszkedjen egy nemzetközi nagyrégió város- és kapcsolatrendszerébe);
- képes növelni a jövedelmeket és a foglalkoztatást.

Ezek az ismérvek nagy vonalakban ki is jelölik a városfejlesztés, a várospolitikai fő irányait. Vizsgáljuk meg ezek után, hogy a 2000-ben készült felmérés hol határozza meg Sellye helyét a magyar városhierarchiában. Az egyes társadalmi-gazdasági szempontoknál nem pusztán a város helyezését, pozícióját írtuk le, hanem az összes magyarországi várost tartalmazó táblázatokat közöljük, ezáltal megkönnyítve Sellye összevetését a hasonló nagyságrendű magyar városokkal.

Sellye pozíciói a városversenyben az egyes társadalmi-gazdasági tényezők alapján

Az említett kutatás során a versenyképesség egyes összetevőit egyenként vizsgálták, majd a különböző mutatókat összegezve készült el a magyar városok rangsorrendje (az egyes szempontok szerinti sorrendeket bemutató táblázatokat az I/1.–I/4. sz. melléklet tartalmazza. Az I/1., az I/2. és az I/4. melléklet táblázataiban iskolai pontszámoknak megfelelően, maximum 5-ig, míg az I/3. melléklet táblázatában 1-től 10-ig terjedő skálán osztályozták a kutatást vég-

zók a magyar városokat, különböző mutató számok alapján; nem is annyira az abszolút érték, sokkal inkább Sellyének a többi városhoz viszonyított helyzete az, amely itt igazán érdekes).

Jövedelemszerzés feltételei, minőségi lakókörnyezet

A „jövedelemszerzés feltételei, minőségi lakókörnyezet” témában több mutatót figyelembe vételével állítottak fel a városok között egyfajta rangsort (egy adózóra jutó személyi jövedelemadó nagysága, illetve az összes belföldi jövedelem nagysága, benne a munkavállalók személyi jövedelemadóján túl a vállalkozói jövedelmek, illetve az összevonás alá nem eső jövedelmek; a jogi személyiségű vállalkozások száma 10 ezer lakosra vetítve; épített lakások számát a lakosságszámhoz viszonyítva, másrészt az 1998-ban épített lakások aránya a lakásállományhoz képest, valamint ezen belül a 4, vagy ennél több szobás lakások arányát; a zöldterület és a belterületi parkok méretének arányát az adott város teljes területéhez képest). Az egyes mutatók kiválogatásukat követően 1-5-ig pontozásra kerültek. A kategóriákat úgy állítottuk össze, hogy azok lehetőleg a legjobban mutassák a városok közötti különbséget. Így végül adódott a kilenc mutatóra külön-külön 1-1 rangsor, illetve a „jövedelemszerzés feltételei, minőségi lakókörnyezet” témára egy átlagmutató, valamint egy összesített mutató. Az alábbi táblázat ez utóbbi két rangsort mutatja – csökkenő sorrendben. A városok utáni első oszlop az összesített pontszámot, a második oszlop az 1-5 intervallumban elért pontok átlagát jelzi. A táblázat elején a legjobb helyezést elért városok, a végén a legkedvezőtlenebb mutatókkal rendelkezők találhatók (a többi táblázat ugyanezzel a metodikával készült). Sellye e rangsorban a 143. helyet foglalta el (a Budapest nélkül vizsgált akkori 220 magyar városból), tehát helyzete valamivel kedvezőbb e szempontból, mint a városversenyben általában.

Egy város versenyképességének meghatározásában fontos szerepet játszik az általános infrastrukturális ellátottsága, illetve képessége a fejlődésre. A mutatók kiválasztásakor a fő szempont az volt, hogy az egyes mutatók minél inkább az adott város fejlett infrastruktúráját mutassák, ne pedig az általános-alap infrastruktúrát (csatornázottság, burkolt utak aránya, telefonellátottság). E rész mutatói egyrészt az idegenforgalomra irányultak, másrészt a nem alap lakossági szolgáltatások körére vonatkoztak.

A modern technikai és információs szolgáltatások közül nem mind ebben a fejezetben kerül elemzésre. Itt mindössze arra van mód, hogy az egyik részben a bankjegy-automaták számát, a számítástechnikai boltok számát, és az ügyvédek számát vizsgáljuk 1000 lakosra vetítve, a másik részben pedig, az idegenforgalom mutatóin belül a külföldi vendégek számát, az utazási irodák számát, és a kereskedelmi szálláshelyek számát elemezzük, szintén 1000 lakosra vetítve. Az értékelés módszere ugyanaz volt, mint az előző táblázat esetében.

Általános infrastrukturális fejlettség tekintetében csak a nem túl előkelő 216. helyezést érte el (a negyedik legrosszabb helyezés), e téren még jelentős lemaradása van Sellyének a legtöbb magyar városhoz képest.

A város kommunikációs ellátottsága

Ez a rész 5 mutató felhasználásával készült: egyrészt a Média Ász című kiadvány 1999-es számából származtak ki, másrészt az Internetről (helyi rádió, tévé, kábeltévé, helyi újságok megléte, külön figyelembe véve – egyre növekvő fontosságára való tekintettel – az internetes honlap meglétét). Így két külön rangsor adódott, amelyek végül összesítésre kerültek.

2000. októberében Sellye még nem rendelkezett internetes honlappal, novemberre ezt a hiányosságot pótolta. A honlap oldalainak jelentős része 2004. novemberének közepén még feltöltés alatt áll, de alapvető információk (önkormányzat, intézmények, elérhetőségek) már olvashatók a weboldalon. Hasznos lenne befektetői információkat is feltölteni a honlapra, hogy egy esetlegesen Sellyére települni szándékozó cég gyorsan tájékozódhasson az ipari park, illetve egyéb termelő tevékenységre alkalmas telephely jellemzőiről.

A melléklet 3. táblázata a helyi média megléte alapján rangsorolja a városokat, hozzászámítva a honlap meglétekor is 1-1 pontot. A legmagasabb kategóriába azok a városok tartoznak, amelyeknél valamennyi vizsgált média megtalálható; ezek a városok kaptak 5 pontot.

Látható, hogy Sellye 2000-ben a gyengébb (bár nem a leggyengébb, 0 pontos) teljesítményű városok közé tartozott. Azóta készített a város honlapot, így ma vélhetően ugyanilyen vagy ennél valamivel jobb helyezést érne el egy ugyanilyen vizsgálatban.

A helyi önkormányzat aktivitása

A városi önkormányzatok aktivitását a helyi költségvetések két tétele alapján került felmérésre. Az első a helyi adóbevételek aránya az összbevételekhez viszonyítva. A helyi adók kivétele egyrészt jelentheti az önkormányzat aktív gazdaságpolitikáját, másrészt viszont sok esetben egy kényszerhelyzet következménye, amennyiben az önkormányzat rendszeres bevételei (elsősorban a normatív támogatások) nem fedezik a szükséges működési kiadásokat. Ezért az önkormányzatok aktivitását vizsgáló másik mutató: a felhalmozási kiadások az adott évi összes kiadással történő összevetése lett, azaz hogy egy önkormányzat kiadásainak mekkora részét fordítja fejlesztésre, ami a versenyképesség egyik fontos feltétele. A két mutató ilyen módon kiegészíti egymást, hiszen a helyi adóbevételek vizsgálatakor fellépő esetleges torzító hatást a másik mutató kiegyensúlyozza.

A fenti két mutatót két évre vonatkozóan került elemzésre (1995 és 1998), mindkét évben kiszámolva az adott költségvetési tétel arányát az összes bevételhez/kiadáshoz viszonyítva, majd összehasonlítva a két évben kapott eredményeket, a változást vizsgálva. Egy, a városok közötti rangsor felállításához a két évre vonatkozó változást több szempont alapján lett figyelembe véve: az abszolút számokban mérhető változás (fejlődést/visszaesést), tehát azt, hogy pl. egy adott önkormányzat összes bevételéhez viszonyítva a helyi adók aránya hány százalékkal növekedett, illetve csökkent 1995-1998 között, illetve, hogy ez a változás mihez képest következett be. Ez azért lényeges, mert nem mindegy az, hogy az adóbevétel, vagy a kiadások növekedését illetve csökkenését milyen alaphelyzethez viszonyítjuk. Tehát mind az abszolút, mind a relatív változás figyelembe vételével készült a rangsor. Végül három rangsor készült, az egyik a helyi adóbevételek arányára vonatkozóan, a másik a fejlesztési kiadásokra vonatkozóan, a harmadik pedig a kettő összevont eredményéről. E harmadik rangsor az, amelyik a legrealisabb képet nyújtja a helyi önkormányzatok gazdaságpolitikai tevékenységéről.

Az önkormányzati aktivitás alapján a városok között kimutatható kis mértékű területi szóródás. A „nagyon” kedvező kategóriába kerülő városok egy jelentős része Budapest körül helyezkedik el (Budaörs, Vác, Gyál, Érd stb.). A többi ilyen kategóriájú város elszórtan található az országban. A legnagyobb magyarországi városok közül egyedül Szeged került a legmagasabb kategóriába, míg Győr, Miskolc és Debrecen „kedvező”, Pécs pedig „átlagos” minősítést kapott. Ez utóbbi város esetében a fejlesztésre fordított kiadások aránya eleve relatíve magas volt, s nem következett be jelentős növekedés a vizsgált három év során.

Jelen fejezet két elkülöníthető részből áll, amelyek azonban mégis szorosan összefüggnek egymással: az önkormányzatok információs ellátottsága, fejlettsége, illetve a gazdasági aktivitás, fejlesztések. A két fejezetben kapott eredmények összegzése mutatja egy adott önkormányzat várospolitikáját, marketingjét, amely – a lakosság igényeinek kielégítésén, és a város minél kényelmesebben lakhatóvá tételén túl – a város fejlesztésére, versenyképességének növelésére, és magának a városnak a vonzóvá tételére irányul. A két rész során kapott városrangsorokat egyesítésével összegzésként egy végső rangsor adódott a városok között. (A tanulmányban a végső várostipizálás során ennek a fejezetnek az eredményei nem kerültek bele az elemzésbe. Ennek oka, hogy e fejezetben olyan adatokat vettünk figyelembe (pl. internetes honlap megléte), amelyek sok város esetében 0 értéket mutatnak, és ezek bevétele az összesített elemzésbe torzítaná a végeredményt. (Ezek a mutatók 2000-ben még annyira frissek voltak, hogy hiányuk nem jelentett feltétlenül hátrányos helyzetet a városversenyben. Ezért ezek az adatok egyelőre inkább információ jellegűek és kiegészítik az összesített elemzés eredményeit.)

Az információs ellátottság és az önkormányzati aktivitás szempontjait figyelembe vevő, összesített táblázatban a 179. helyezés Sellyéé.

Összegzés

Az összegzés során az egyes szektorokban (szellemi tőke; a városok gazdasági versenyképessége, a városok regionális és településhálózati helyzete; a jövedelemszerzés feltételei és a minőségi lakókörnyezet; a városok általános fejlettsége, infrastruktúra, innováció; a városok versenyképessége a helyi információs szolgáltatások és a helyi önkormányzatok aktivitása szempontjából; a városok dinamikája) elért helyezéseket hétfokozatú skálába rendezték, és az e skálán elért helyezéseket foglalták össze egy komplex mutatóba. E komplex mutató alapján a magyar városokat (Budapest nélkül) 7 csoportra osztották:

- 0. Extraklasszis: Budapest
- I. Kiemelkedő versenyképességgel rendelkező városok (4 város)
- II. Magas szintű versenyképességgel rendelkező városok (10 város)
- III. Megfelelő versenyképességgel rendelkező városok (25 város)
- IV. Közepes (néhány szektorban jó) versenyképességgel rendelkező városok (37 város)
- V. A városversenyben közepes vagy kedvezőtlen feltételekkel és szerény eredményekkel rendelkező városok (43 város)
- VI. A városversenyben kedvezőtlen feltételekkel és gyenge eredményekkel rendelkező városok,
- VII. A városversenyben igen rossz feltételekkel és eredményekkel rendelkező városok (50 város, köztük Sellye: a 2000-es felmérés idején az akkori 221 magyar városból a 192. helyre rangsorolták a társadalmi-gazdasági-környezeti mutatók összessége alapján).

E felsorolásban tehát Sellye a legrosszabb helyzetben lévő kategóriába, az igen kedvezőtlen feltételekkel és gyenge eredményekkel, gyenge versenyképességgel rendelkező városok közé került, a csoportjába tartozó városok mezőnyének közepére, az 50 település közül a 21. helyre rangsorolva.

A város jelenlegi társadalmi-gazdasági állapota és a 2000. évi vizsgálat megállapítása alapján Sellye számára az alábbi célok fogalmazhatók meg, a városnak az alábbi állapot elérésére kell törekedni:

egy jó infrastrukturális adottságokkal ellátott, dinamikus város, amely egészséges környezettel rendelkezik, a környezet és a város kulturális miliője kellemes lakóhelyi feltételeket teremt, illetve vonzó a látogatók számára. Sellye olyan város, ahol szeretnek élni a polgárok és így tovább növekszik a lakónépesség, kedvező a demográfiai szerkezet, magasan képzett és vállalkozó szellemű, innovatív a lakosság, egészséges a gazdaság szerkezete, elegendő jövedelem képződik a városban. Vállalkozásbarát az önkormányzat, megfelelő az információáramlás és a kommunikáció a városvezetés és a lakosság, illetve a vállalkozók között, a város jó kapcsolatokat tart fent a szűkebb és tágabb környezetével, kiterjedt a nemzetközi kapcsolatrendszere és azt képes a gazdaságfejlesztés szolgálatába állítani.

Ennek az összetett célrendszernek az elérése érdekében rövid- és középtávon az alábbi fő fejlesztési irányok jelölhetők ki:

- *Sellye gazdaságának fejlesztése, különös tekintettel az idegenforgalom fejlesztésére a és felkészülve a logisztikai központ szerepkör erősítésére is;*
- *a közlekedés fejlesztése (a 67-es autót út határig megépítésének elősegítése, annak érdekében végzett lobbytevékenység);*
- *külső és belső kommunikáció, illetve a városmarketing fejlesztése;*
- *a humán erőforrások fejlesztése, oktatási és kulturális fejlesztések;*
- *az önkormányzati eszközrendszer fejlesztése.*

Sellye helye, szerepe tágabb térségének fejlesztési dokumentumaiban

A következő néhány oldalon a város fejlődési lehetőségeinek a szűkebb és tágabb térségébe való beágyazottságát vizsgáljuk. Elsősor a Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programját, majd Baranya megye komplex fejlesztési programját, végül az Ormánsági Kistérség területfejlesztési koncepcióját vesszük szemügyre, keresve azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek Sellye számára fontosak lehetnek.

Az egyes dokumentumok részletes ismertetésére itt nincs hely és lehetőség (együttesen több száz oldalt tesz ki a három anyag), csupán felsorolásszerűen említjük azokat a fejlesztési javaslatokat, amelyek megvalósulása a város életére, fejlődésére közvetlen hatással lehetnek. (A tartalomjegyzékeket a II/1., II/2. és II/3. sz. mellékletben közöljük, a koncepcióban csak utalunk azokra a fejlesztési elemekre, ahol Sellye vagy nevesítve megjelenik, vagy vélemény-

nyünk szerint a legszorosabb a kapcsolódás a város és tágabb térségének érdekei között. A dokumentumok teljes anyaga vélhetően a város vezetésének rendelkezésére áll nyomtatott vagy elektronikus formában, illetve az előszóban említett weboldalakról letölthetők.)

A városnak érdemes ezeket a fejlesztési elemeket figyelembe véve dönteni saját fejlesztésének irányáról, mert sokkal könnyebb támogatást szerezni olyan elképzelések megvalósításához, amelyek illeszkednek a szűkebb és tágabb környezet koncepciójához.

Sellye a Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programjában

A régió komplex fejlesztési programjában (1999) Sellye név szerint említve mindössze az alábbi két programban kerül említésre:

I/2. Stratégiai Program: A hazai interregionális közlekedési kapcsolatok fejlesztése

Közútfejlesztés

A Kormány 2117/1999. (V. 26.) határozata által megfogalmazott gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési program elsődlegesen a nemzetközi és országos érdekeknek megfelelően fogalmazta meg a tízéves időhorizontú fejlesztéseket és azon belül a Dél-Dunántúli Tervezési és Statisztikai Régiót érintő elemeket:

- ...
- új közúti határátkelőhelyek nyitása (Gyékényes, **Sellye**, Beremend stb.).

V/1.5. Operatív Program: Regionális nagybani piac fejlesztés

A regionális nagybani piac a termelés és a felhasználás közötti fordítókorong lesz, ami a megtermelt volumeneket különböző területekről, különböző időben összeszedi (termelőnként más volumen, más összetétel) és azt újraosztja térben, időben, összetételben, minőségi kategória szerint a felhasználók, kereskedők igényei szerint. A területi hatókör Somogy, Baranya és Tolna megye területe. Részletezve:

(...)

Valamennyi zöldség/gyümölcstermesztő tájegység központja, pl. Csesztreg, **Sellye**, Nagyatád, Tamási, Dunaföldvár stb.

Név szerint ugyan nincs említve Sellye, de az alábbi programokhoz is illeszkedhet a város fejlesztése:

IV/1.3. Operatív program: A dél-dunántúli ipari parkok hálózati fejlesztése. E program célcsoportja a régió ipari parkjai és az azokhoz szorosan kapcsolódó ipartelepek, logisztikai központok, képzési és fejlesztési centrumok, marketing intézmények. Közvetlen kedvezményezettek a már működő parkok (köztük ma már Sellye is).

Véleményünk szerint a város számára az alábbi elképzelések megvalósulása rendkívüli jelentőséggel bír, ezért a városnak minden igyekezetét (kapcsolatrendszerét, lobbyerejét) mozgósítani kell ennek érdekében:

Az I. Prioritás, Közlekedésfejlesztésen belül

- I/2. Stratégiai Program: A hazai interregionális közlekedési kapcsolatok fejlesztése, illetve
- I/3. Stratégiai Program: A dél-dunántúli régió belső közlekedési kapcsolatainak fejlesztése.

A tervezett M6-os gyorsforgalmi út, amely Budapest felől Dunaújvároson és Szekszárdon át futna Horvátország felé, a város interregionális kapcsolatait is erősíteni fogja (a Központi Régió és Közép-Dunántúl felé). Az M9-es megépülésével pedig Bács-Kiskunon keresztül a Dél-Alföld, illetve Szerbia és Románia felé is könnyebbé válik a kapcsolatteremtés és –tartás.

A II. Prioritás: Humánerőforrás-fejlesztés témakörben a

- II/4. Stratégiai Program: Az oktatás és képzés fejlesztése szükséges, például felkészülés a város potenciális húzóágazatának, az idegenforgalomnak a professzionális oktatására.

A III. Prioritás: Innováció fejlesztés Sellye számára a célként megfogalmazott

- III/1.1. Operatív Program: Korszerű élelmiszeripari termékek fejlesztése és gyakorlati elterjesztése

révén lehet jelentős, a város komoly agroökológiai potenciálja és speciális élelmiszertermelési hagyományai (gyümölcsstermesztés) miatt.

A IV. Prioritás: Ipari szerkezet- és technológiaváltás címszó alatt említi a fejlesztési dokumentum a

- IV/2. Stratégiai Programot: Külföldi működő tőke vonzása, amely elengedhetetlen Sellye számára. A külföldi működő tőke vonzását elősegíthetik a testvérvárosi kapcsolatai.

Az V. Prioritás: Az agrárszektor fejlesztése címszó alatt esik szó a komplex fejlesztési programban a következő két operatív programról:

- V/1.3. Operatív Program: Az organikus mezőgazdaság fejlesztése (Sellyén például az őshonos magyar állatfajok, elsősorban a mangalica és a szürke marha tenyésztése).

A VII. Prioritás: Az idegenforgalom fejlesztése mintha Sellye számára lett volna beépítve a programba, hiszen szinte az összes ott megfogalmazott turisztikai ágazat Sellye számára potenciális fejlődési lehetőséget jelent:

- VII/1. Stratégiai Program: Termál és gyógyturizmus fejlesztése
- VII/2. Stratégiai Program: Szelíd turizmus fejlesztése
 - VII/2.2. Operatív Program: Az ökoturizmus fejlesztése a Dél-Dunántúlon
- VII/3. Stratégiai Program: Kulturális és rendezvényturizmus
- VII/4. Stratégiai Program: Vízi turizmus

Sellye Baranya Megye Területfejlesztési Programjában

A Baranya megyei fejlesztési programban Sellye nevesítve az alábbi fejlesztési elképzelések-nél szerepel:

Stratégiai programok szintjén:

13. program: Vállalkozásfejlesztés

A kis- és közepes vállalkozások továbbfejlődésének ösztönzése, támogatása: a hagyományosnak tekinthető vállalkozásfejlesztési eszközök mellett a gazdasági szervezetrendszer e fontos részének a továbbfejlődését újabb eszközök és intézmények alkalmazásával lehet elérni.

(...)

Vállalkozási övezet kialakítása: az ipari park speciális válfaja általában határmenti térségekben, településeken. (...)

Inkubátorház létesítése (a vállalkozások terjedésének támogatása): az inkubátorház a kis-vállalkozások támogatási eszköze az indulás időszakában. Mentési a vállalkozót a környezeti feltételek megteremtésétől, a szűkebben vett vállalkozási tevékenységre koncentrálhatnak. Általában – esetenként degresszíven csökkenő – kedvezményekkel vehetik igénybe mindezeket, meghatározott időre. Tipikusan a fejetlen, elmaradott térségek felzárkóztatására szolgáló eszköz. A megyében a **sellyei**, siklósi, a sásdi és a szigetvári térségben támogatandó a létesítésük, elsőrenden a központi települése(ke)n, illetőleg a központi kívüli, de a fogadásra alkalmas na-

gyobb településeken. Az inkubáció egyedi esetének lehet tekinteni a gyengébben fejlett elmaradott vagy rurális térségekben a jellemzően helyi igényeket kielégítő kisvállalkozások létesítésének kivételes egyedi területfejlesztési támogatását a pályázati rendszer keretein belül. A támogathatóság itt is a fentebbi négy kistérségre korlátozódik.

16. program: Műszaki infrastruktúra fejlesztése

A megye innovatív fejlődése megkívánja, hogy a robbanásszerűen fejlődő informatikai-telekommunikációs rendszerekhez csatlakozzon, azok változásával lépést tartson. Ezen a téren a meghatározó lépések vállalkozási-üzleti alapon mennek végbe, támogatást a gazdaság térszerkezetéhez illeszkedő arányos megyei rendszer kialakítása igényelhet, a kevésbé pozícionált térségekben például teleházak létesítésével (amelyekre egyébként már vannak kezdeményezések).

Elsősorban az elmaradottabb, kevésbé fejlett – **sellyei**, siklósi, szigetvári – térségekben a vállalkozások terjedését az infrastrukturális fogadóképesség részleges kiépítettsége is akadályozza. Ezek felszámolása egyfelől közvetlen területfejlesztési cél, másfelől a területi kiegyenlítődést szolgáló elem is.

(...)

26. program: A térségi központok funkcionális megerősítése

A kistérségi központok fejlettsége, centrum-jellegük színvonala meghatározó elem a kistérségek működésében és fejlődésben. A megyei területfejlesztési politika alapvető programfeladata e téren – elsősorban a megyén belüli egyenlőtlenségek mérséklése miatt – a beavatkozási területnek minősülő elmaradott vagy rurális kistérségek városközpontjainál az ellátási-szervezési és (vagy) gazdasági-foglalkoztatási funkcióknak a megerősítése. Mivel e centrumok új, vagy gazdasági-foglalkoztatási centrum jellegükben a kilencvenes években a leginkább értékvesztett városok, a területfejlesztési programban indokolt operatív programot kialakítani a megerősítésüket célzó intézkedések koncentrálására. Az operatív program által célzott koncentráltabb beavatkozás **Sellye** és Sásd esetében mind az ellátási-szervezési-szolgáltatási, mind a gazdasági-foglalkoztatási centrum szerepkör erősítésében indokolt, míg Szigetvár és Siklós esetében a gazdasági-foglalkoztatási térségi központ képesség fokozása lehet a cél.

27. program: A falusias térségek fejlesztése

A funkcionálisan gyenge körzetközponttal rendelkező elmaradottabb kistérségekben a különböző gazdasági tevékenységek és infrastrukturális feltételek integrált fejlesztése szükséges.

Az alternatív foglalkoztatási lehetőségek körének bővítését (az élelmiszertermelés, falusi turizmus, kézműipar, környezet- és természetvédelmi feladatok) speciális foglalkoztatáspolitikai eszközökkel (közhasznú foglalkoztatás) is támogatni kell. A gazdasági bázissal nem rendelkező települések aktív lakosságának foglalkoztatásában a kistérségen, illetve a megyén belüli ingázás szerepe újra fokozódik, ezért fontos a közlekedési feltételek javítása, de legalább a szinten tartása.

(...)

Fölrajzi hatókör: A megye minden kistérsége, illetőleg a programfeladat jelölt helye szerint a siklói, a sásdi, a sellyei és a szigetvári kistérség.

Operatív programok szintjén:

8. program: A természetközeli turizmus kistérségi összekötő létesítményeinek fejlesztése

Indoklás: Napjainkban a szabadidő eltöltés individuális és aktív módjai iránti kereslet növekedése érzékelhető a turisztikai piacon. A megye domborzati adottságainál fogva kiválóan alkalmas arra, hogy a gyalogos és kerékpáros természetjárás minden korosztály számára ajánlható célterülete legyen. E kevésbé szezonális turisztikai termékirány fejlődését akadályozza a termékspecifikus fogadási feltételek hiányos kiépítettsége.

A vízi turizmus speciális csoportjának kiszolgálásához is kedvező természeti adottságokkal rendelkezik a megye, ezek azonban csak akkor jelenhetnek meg valódi vonzerőként, ha megfelelő színvonalú fogadó létesítmények, azokat menedzselő személyzet és ezen turisztikai termék promóciója is megoldott.

Mivel a megye számos, önmagában kis vonzerőt képviselő – csak rövid tartózkodást indukáló – természeti értékkel, létesítménnyel, intézménnyel bír, ezért célszerű ezen pontszerű attrakciók néhány napos programmá szervezésének feltételeként a fizikai aktivitást, az ismeretszerzést és a környezettudatosságot egyaránt szolgáló információs és infrastrukturális hálózatok kiépítését szorgalmazni.

A kerékpáros turizmus fogadási feltételeinek javítása révén elsősorban a turisták kistréségeken belüli – és csak kisebb mértékben illetve nagyobb idő és költségátvitelben kistérségek közötti, tehát az egész megyét átfogó – mozgása elősegíthető. Ezzel növelhető tartózkodási idejük és az általuk igénybevett szolgáltatások, elfogyasztott termékek köre bővíthető, így az egy vendégre jutó bevételek is növelhetők.

A program tárgya: Rekreációs célú kerékpárutak kiépítésének előkészítése és kivitelezése elsősorban a városok, illetve a fő turisztikai célpontok és attraktív környezetük között; másod-

sorban a megye turisztikai magterületei között illetve a megyét átszelő nagy forgalmú főutak mentén. (...) Az egyedi attrakciók és a turisztikai magterületek összekötésére kerékpáros túraútvonalak kijelölése és kitáblázása a gyéresebb forgalmú mellékútvonalakon, átmenetileg a hálózathoz fejlesztés költségtakarékosabb módját választva. (...) Útvonal fejlesztési prioritások kialakítása figyelembe véve a lakossági és turisztikai célokat is. (...) Ajánlott kerékpáros túraútvonalak kijelölése és kitáblázása elsősorban a turisztikai magterületeket és potenciális magterületeket összekötő útvonalakon, valamint a potenciális magterületeken belül, ahol az alsóbbrendű utakon a gépjárműforgalom nagysága még nem veszélyezteti a kerékpárosok testi épségét: Harkány–Vajszló–Sellye; Szigetvár–Hobol–Kétújfalu–Sellye (a felsorolásban szereplő 10 útvonalból a 6. és a 7.)

12. program: Szelektív centrumfejlesztési program

Indoklás: A centrum település relatív általános fejletlensége jellemzi a **sellyei** és sásdi elmaradottnak tekinthető kistérséget, míg a siklói és a szigetvári kistérség központi városai esetében a térségükre is kihatást gyakorló gazdasági-foglalkoztatási potenciál gyengesége. A térség vidékfejlesztési feladatait tekintve alapfeladat e központok fejlődésének területfejlesztési eszközökkel való támogatása.

A támogatandó célok javasolt köre az alábbi:

1) Az intézményi-szervezési-szolgáltatási funkciók terén (Sásd és **Sellye**, kivételes jelleggel – ha az indokolt – a térségük más centrumjellegű települése esetében):

- a térségi gazdaságfejlesztéssel összefüggő szervezetek, intézmények létrehozása vagy továbbfejlesztése (program- és projekt menedzselés, tervezés, megvalósítás szervezése, támogatások addicionálása, külső tőke bevonásának az elősegítése, szakmai támogatása stb.)
- a vállalkozásokat és vállalkozókat támogató decentrumok kialakítása vagy fejlesztése (beleértve a helyi vállalkozói köröket, klubokat stb. is)
- oktatási-képzési szervezetek, intézmények létesítése, fejlesztése
- a foglalkoztatással összefüggő támogató-tanácsadó-közvetítő szervezetek, intézmények létesítése, továbbfejlesztése
- együttműködési-partnerségi szervezetek megalakítása területfejlesztési célokra.

2) A foglalkoztatási-gazdasági funkciók terén (Sásd, Sellye, Siklós és Szigetvár, kivételes jelleggel – ha az indokolt – a térségük más centrumjellegű települése esetében):

- a foglalkoztatási és a térség gazdasági teljesítményének alakulása szempontjából fontos gazdasági beruházások támogatása (kiemelve a 13. stratégiai program általános vállalkozásfejlesztési támogatási csomagjából)
- koncentrált – esetleg intézményesült – gazdaságfejlesztési akciók (iparterületek, ipari parkok, inkubátorházak, telephely nélküli inkubátorházak, disztribúciós létesítmények stb.) tervezésének és kivitelezésének támogatása
- a gazdasági bázis diverzifikáltságát fokozó fejlesztési elképzelések támogatása, ha azok más programok kapcsán nem támogatathatók (például melegvizes fürdők fejlesztése, az örökség körébe tartozó egyedi objektumok új funkció alapján történő újrahasznosítása előkészítésének, tervezésének vagy kivitelezésének a támogatása.

(...)

A program területi hatóköre: A program területi hatóköre a sásdi, sellyei, siklósi és szigetvári statisztikai kistérség, azon belül – a kivételes esetektől eltekintve – a kistérségi központi városok. (A hatókör a program leírásánál taglaltak szerint alakul a két fejlesztési funkció tekintetében.)

Sellye az Ormánság Kistérség Fejlesztési Tervében

Az előző két dokumentumhoz képest Sellye számára jelentős újdonságok nem szerepelnek ez utóbbi anyagban. A kistérség fejlesztési koncepciója az alábbi fejlesztéseket tekinti elsődlegesnek: a közlekedési kapcsolatok javítása; infrastruktúra fejlesztések; a humán erőforrások fejlesztése; versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása és komplex idegenforgalmi program kialakítása. Nevesítve Sellye zöldség- és gyümölcsstermesztése révén szerepel az anyagban.

Sellye város fejlesztésének legfontosabb elemei

A „*Sellye pozíciója a mai magyar városrendszerben*” című fejezet végén, a városnak a magyar városok versenyében elfoglalt pozíciójának elemzését követően már megfogalmaztuk a város fejlesztésének fő stratégiai irányait. A következő néhány oldalon ezek részletesebb kifejtésére kerül sor. A korábban már többször említett fejlesztési dokumentumokban igen részletesen, megfelelő háttérvizsgálatok és társadalmi egyeztetések eredményeképpen megfogalmazódtak Sellye fejlesztésére vonatkozó javaslatok, ezekre korábban mi is utaltunk. Az alábbiakban a különböző fejlesztési koncepciók kiegészítésére, aktualizálására kerül sor, illetve a véleményünk szerint a fent említett anyagokban nem szereplő, de a város fejlődése szempontjából kiemelt fontossággal bíró fejlesztési elképzeléseket fogalmazunk meg.

A fejlesztési elképzelések felsorolásakor nem tudtuk elkerülni, hogy helyenként ismétlésekbe bocsátkozzunk. Vannak ugyanakkor olyan fejlesztési elemek, amelyek több területhez is tartoznak (például a turisztikai oktatás fejlesztése egyszerre jelentkezik a turizmusfejlesztési és az oktatáspolitikai feladatok között, a logisztika szerepkör erősítése is összefügg bizonyos oktatási feladatokkal; a kerékpárút létesítése egyszerre közlekedési és turisztikai feladat stb.), ezért ilyen esetekben inkább a többszöri szerepeltetés mellett döntöttünk.

Sellye gazdaságának fejlesztése

Ipari park fejlesztése, logisztikai központ szerepkör erősítése

A már hivatalosan ipari park címmel is rendelkező terület közel van a leendő határátkelőhöz vezető gyorsforgalmi úthoz, vagyis közlekedési szempontból kedvező a fekvése. A remélhetőleg ide települő vállalkozások (amelyek jelentős állami támogatásban és adókedvezményben részesülnek) természetesen csak olyan tevékenységet folytathatnak, amelyek a területi munkaerő-struktúrának megfelelnek (például egyszerű betanított munka, mikroelektronikai összeszerelés, gyümölcsaszalás, csomagolás, gyógynövény-feldolgozás stb.), hiszen az elsőrendű szempont a munkanélküliség csökkentése.

A logisztika, logisztikára épülő gyártás, elosztó-kereskedelmi raktárak telepítésére a Sellyei ipari park a határátkelő megépülését követően a mainál jobb feltételekkel rendelkezik majd. A szállítás, szállítmányozás műszaki kiszolgálása, a pénzügyi, vám-, üzleti informatikai szolgáltatások stb. fejlesztése révén az ipari park jövője, eredményes működése biztosítható.

Egyelőre azonban mindez a jövő zenéje, sajnos a térség fejlődése nagyrészt nem a város vezetésének döntésein múlik, hanem a regionális vagy még inkább országos gazdaságpolitikai döntések, elsősorban a közútfejlesztések befolyásolják azt.

A mezőgazdaság fejlesztése

A mezőgazdaság alternatív formáinak az ökológiai fenntarthatóságot figyelembe vevő fejlesztése (gyümölcs- és gyógynövénytermesztés, őshonos magyar álltafajtás tenyésztése) is a város gazdaságát erősítheti, elsősorban, ha az e tevékenységek folytatásához szükséges képzés is biztosítható. Törekedni kell arra, hogy a helyben megtermelt vagy begyűjtött termények minél magasabb feldolgozottsági fokban hagyják el a várost, hogy a haszon nagyobb része itt realizálódjon.

A turizmus fejlesztése

Sellye város ugyan számos értékes turisztikai vonzerővel rendelkezik, de azokat alacsony hatékonysággal és gyenge színvonalú marketinggel hasznosítja. A turizmus fejlesztését ugyanakkor Sellye fejlődése szempontjából alapvető fontosságúnak tartjuk. Az alábbiakban felsoroljuk a turizmusfejlesztési koncepció sarokpontjait.

Tourinform iroda létrehozása

Ha a város a turizmust a gazdaságfejlesztés eszközének tekinti, szüksége lesz egy olyan szervezetre, amely a turizmus professzionális menedzsmentjét felvállalja. Ilyen lehetne egy Tourinform iroda, amellyel Sellye csatlakozna az országos idegenforgalmi információs rendszerhez.

Magyarországon jelenleg (2004. június elején) több mint 140 településén működik az itthon és külföldön egyaránt jól ismert jelképpel jelzett turisztikai információs iroda, amelyben a vendégek (és természetesen a helyi polgárok is) tájékozódhatnak a település, az adott régió, sőt az egész ország turisztikai kínálatáról. (A Dél-Dunántúlon 18 ilyen iroda működik jelenleg, ennek a fele, kilenc iroda Baranya megyében. Sellyéhez legközelebb Harkányban van Tourinform iroda.) A Tourinform irodák munkatársai magyar és idegen nyelven (Sellyén ez leginkább német és horvát lehetne) tájékoztatják a vendéget szálláshelyekről, vendéglátóhelyekről, közlekedésről, programokról, látnivalókról, szolgáltatásokról. A Tourinform irodákban ingyenes turisztikai kiadványokhoz lehet hozzájutni, térképek, útikönyvek, turisztikai kártyák, képeslapok vásárolhatók, lefoglalhatók helyi turisztikai programok, szálláshelyek, jegyek válthatók különféle rendezvényekre. Minden olyan település, amely a turizmust további

fejlesztési elképzeléseiben komoly tényezőnek tekinti, el kell, hogy gondolkodjon egy ilyen iroda felállításán (ha eddig még nem tette meg – a jelentős turisztikai potenciállal és vendégforgalommal rendelkező magyarországi települések szinte mindegyikén működik már egy vagy több Tourinform iroda).

Az irodát nem feltétlenül önálló szervezetként kellene felállítani, hanem akár a polgármesteri hivatal szervezetén belül is helyet kaphatna. A Tourinform iroda a városmarketing számára is komoly segítséget jelentene, a város külső kommunikációját, külföldi szakmai rendezvényeken való képviselődését, más településekkel együtt zajló közös programokban Sellye részvételét biztosíthatná.

A termál- és strandfürdő fejlesztése

Magyarország egésze, a Dél-Dunántúl pedig különösen gazdag termál- és gyógyvizekben. A Dél-Dunántúl fürdői közül nem egy nemzetközi jelentőségű (elsősorban Harkány), vannak országos jelentőségű fürdők (ilyenek például Csokonyavisonta, Tamási fürdői), regionális jelentőségűek (Magyarhertelend, Csisztapuszta, Kaposvár), és vannak szűkebb térségükön belül jelentőséggel bíró fürdők is. Ezek közé tartozik a sellyei termál- és strandfürdő (a besorolást a Dél-Dunántúli gyógy- és termálfürdők fejlesztésének a Pécsi Tudományegyetem, a Dél-Dunántúli Gyógy- és Termálfürdők Egyesülete és a Hozam 2001 KFT által 2001-ben készített operatív programjából vettük).

A részletes operatív program Sellye város önkormányzatának birtokában van, így e helyütt csak a legfontosabb megállapításokra térünk ki.

A térségi jelentőségű rekreációs fürdő kialakítása a kis fürdőkre jellemző komplex kínálat kialakítását célozza meg. A fejlesztések nagy szerepet szánnak a rekreációs, prevenciós szolgáltatások kiépítésének, valamint a kikapcsolódás, pihenés biztosításának. A nyugodtabb körülményeket kedvelők, kevésbé széles körű szolgáltatásokra igényt tartók megfelelő üdülési lehetősége lehet Sellye.

A fejlesztés alapkonceptiója a jelenleg egy nagy, összefüggő területet képező, nehezen megközelíthető sport és szabadidős terület szétbontásával, új gyalogos és autós megközelítés biztosításával egy nívós rekreációs központ kialakítása. A fürdő közvetlen szomszédságában álló területek (a csónakázótó mellett nyugati irányban) kereskedelmi szálláshelyek (szálloda, panzió, kemping) céljára hasznosíthatók. A leendő szálláshelyek és a fürdő kedvezőbb megközelítésére nyugati irányból egy új út kiépítését vette tervbe az önkormányzat.

Ennek az új tengelynek a végében érhető el a közcélúvá alakítandó csónakázótó, a termálfürdő és a sportpálya területe. A tó területe szervesen kapcsolódik a tőle keletre közjóléti

funkciót kapó erdőterülethez, amelyben erdei tornapálya és egy kemping alakítható ki. Ennek gyalogos elérhetőségét szolgálja a strand és a sportpálya közti területsávon a jövőben kialakítandó gyalogos-kerékpáros út.

A fejlesztéshez szükséges beruházások, az intézményi keretek, a projektben részt vevő partnerek listája, illetve a költségvetés és a megvalósítás részletes ütemterve a fürdőfejlesztés részletes operatív programjában megtalálható.

A közlekedés fejlesztése

A városba vezető utak minőségének javítása

Egy térség fejlődését nagyban befolyásolja a közlekedési infrastruktúra minősége, fejlettsége. Sellye e téren sajnos rendkívül rossz helyzetén javítana a városba vezető utak (elsősorban a Drávafok, illetve Vajszló felől Sellyére futó út) burkolatának javítása.

Kerékpárút létesítése

A kerékpáros turizmus erősítése (vagy inkább megteremtése) a város turizmusának egyik potenciális fejlődési esélye. A város érintő kerékpárutak létesítése Baranya megye fejlesztési elképzelései között is szerepel a „Természetközeli turizmus kistérségi összekötő létesítményeinek fejlesztése” címszó alatt (Harkány–Vajszló–Sellye; Szigetvár–Hobol–Kétújfalu–Sellye kerékpárutak).

M6-os autópálya és 67-es út megépítésének elősegítése, annak érdekében végzett lobbytevékenység

A Dél-Dunántúl fejlődése szempontjából létkérdés, hogy minél hamarabb megépüljön az M6-os autópálya (a Budapesttől az adriai Ploce kikötőig vezető V/C jelű nemzetközi tranzitút része), ugyanis jelenlegi elmaradottságát többek között rossz megközelíthetősége okozza, amelyen a repülőtér-fejlesztések (Pécs-Pogány, illetve a taszári légibázis polgári hasznosítása, valamint a Tolna megyei Őcsény repülőtérének fejlesztése) sem segíthetnek sokat. Három évvel ezelőtt még az egész út 2006-ig történő elkészültét emlegették kormányzati körökben, ez azonban ma már szinte biztosan lehetetlen.

Az M6-os út Dunaújváros és Ivándárda közötti szakaszán egyelőre autópályává fejleszthető 2x1 sávos autótút épül (az autótút előírás szerinti geometriája 110 km/óra sebességet tesz lehetővé, az autópályáé 140 km/óra sebességet. Utóbbiével azonos az autópályává fejleszthető

autóút geometriája). 2006-ban tervezi elkezdni az NA Rt. a 67 kilométeres Dunaújváros és Szekszárd közötti szakasz megépítését.

Rendkívül kedvező Sellye város számára (is), hogy 2004 február közepén az Európai Parlament illetékes bizottsága nagy többséggel elfogadta, hogy az észak-déli európai közlekedési folyosó Magyarországon át jusson el egészen az Adriáig. A 24 magyar képviselő egyöntetűen támogatta az eredetileg csak Szlovákiáig (Zsolnáig) megépíteni tervezett autópályával kapcsolatos módosító indítványt, ez is hozzájárult ahhoz, hogy sikerült meggyőzni a bizottság többségét a módosító indítvány elfogadásáról. A jelenlegi elképzelések szerint egész hosszában Budapesttől az országhatárig 2008–2010-ig várható az autópálya megépítése¹.

A 67-es út megépítése és határátkelőhely létesítése Horvátország felé az M6-os autópályánál sokkal közvetlenebb és gyorsabb hatást fejtene ki Sellye fejlődésére. Sajnos lobbyszásánál sokkal többet Sellye aligha tehet ez ügyben, de minden alkalmat, minden fórumot meg kell ragadni az út fontosságának tudatosítására a döntéshozók számára.

Külső és belső kommunikáció, városmarketing fejlesztése

A város *külső kommunikációjának* minőségére jobban oda kell figyelni a jövőben. A szükséges csatornák rendelkezésre állnak, így az információáramlás folyamatosnak és széles körűnek mondható, ám a minőséggel még vannak problémák (a város weblapja már működik, de azon belül az információk jelentős része még nem került fel az Internetre, hanem fejlesztés alatt áll, jó lenne ezt a fejlesztést mielőbb megvalósítani).

Ha egy város rendelkezik internetes honlappal, akkor annak milyensége, tartalmi felépítése, adatbázisa nem célzott hatást is kifejthet, a város egyfajta „kirakataként” működik, így óvatosan kell vele bánni. Nem mindegy, hogy a honlap milyen információt közvetít, hiszen a tartalmi felépítés, a küllem, az aktualitás éppoly fontos lehet, mint a várostérkép, az önkormányzati hírek, a szálláshelyekről, a rendezvényekről szóló információk stb. elérhetősége.

A teljesség igénye nélkül, az alábbi információk, szolgáltatások kerülhetnének fel a weblapra:

- aktualitások (események, kiállítások);
- üzleti partnerkereső szolgáltatás, kereslet-kínálati börze, befektetők keresése;

¹ Sajnos azonban úgy tűnik, hogy ennek az autópályának a megépítése nem tartozik az Európai Unió közlekedés-fejlesztésének legfontosabb prioritásai közé, így a beruházás ütemezése csúszhat.

- az idegenforgalom területén: a lehető legtöbb szálláshely kiajánlása, túraajavaslatok, hogy ne csak a már ideérkező vendég kapjon tájékoztatást a polgármesteri hivatalban (vagy az esetleg létrehozandó Tourinform irodában), hanem esetleg valaki éppen ez alapján döntsön az idejövételről, de felkerülhet egy rövid vendégkérdőív is a netre, a városról a vendégek vagy átutazó üzletemberek stb. alkotott kép megismerése miatt;
- véleménygyűjtés: panaszok, ötletek, javaslatok (idegenforgalmi eseményre, partnervárosi kapcsolatok jobb kihasználására, ingatlanhasznosítással kapcsolatos ötletekre stb.);
- ingatlanpiac: a megüresedő épületek kiajánlása is elképzelhető a weben keresztül, értékesítésük felgyorsulhat ezáltal, ami a városközpont rehabilitációja szempontjából alapvető fontosságú;
- linkek: hungarytourism.hu, baranya.hu, ddrft.hu, itdh.hu, helyi ipari park esetleges leendő weboldala stb.

Külön honlapot nem biztos, hogy érdemes lenne csinálni az ipari parknak, arra a polgármesteri hivatal weboldaláról is el lehetne jutni. Amennyiben az ipari parknak mégis önálló weboldala készül, természetesen a város honlapjáról elérhetőségét egy linkkel biztosítani kell. Az alábbi témakörök szerepelhetnének az ipari park esetleges honlapján: a város bemutatása; üzemeltető társaság; betelepültség; előírások és kedvezmények; adottságok; hírek stb.

Magától értetődően a honlap készítésével nem ér véget az internetes marketingmunka, egy weboldal akkor ér valamit, ha folyamatos a karbantartása, elavult információk sokkal inkább árthatnak, mit használnak a város imázsának.

A weboldal készítésével és karbantartásával párhuzamosan folyamatosan keresni kell azokat a tematikus weboldalakat, amelyekről egy link elhelyezésével közvetlenül Sellyére találhatnak az érdeklődők (csatlakozás például a Magyar Turizmus Rt. weboldalához: www.hungarytourism.hu, az idegenforgalmi marketinget megkönnyítendő, vagy ugyanebből a célból a www.tourinform.hu, www.vendegvaro.hu stb. oldalhoz). Ugyan nem Sellye kompetenciája, de lehetőség szerint biztosítani kell azt is, hogy azok a weboldalak, amelyekről egy kattintással Sellyére ugrik a netező, szintén naprakészek legyenek.

A *belső kommunikáció* esetében a hivatali dolgozók hozzáállásán, a szervezeti felépítés átgondolásán és stabilitásán, a kommunikációs felelős kijelölésén, a szervezeti kultúra fejlődésén múlik az információáramlás hatékonyságának javulása. A „szoft”, puha elemek előtérbe kerülése külső szakértő, tanácsadó bevonását teheti szükségessé, ami egyúttal garantálhatná a fejlődési irányvonal kijelölését és hosszabb távra biztosíthatná a szervezeti stabilitást.

A belső kommunikáció fontos részét képezi a város vezetése és a lakosság közötti kommunikáció. Ha például a városvezetés fokozottabban szeretné bevonni a város fejlődésébe az érdekelt vállalkozókat, civil szervezeteket stb., az folyamatos kétirányú kommunikációt feltételez, illetve egy esetleges népszerűtlen döntés – például helyi adóterhek emelése – szükségességéről is könnyebben meggyőzhető a lakosság, ha folyamatos és jó a kommunikáció. A turizmus fejlődésének elengedhetetlen háttérfeltétele a barátságos, vendégszerető lakosság, amely ugyan alapvetően adott Sellyén, de a turizmustól idegenkedő lakosok meggyőzését, saját érdekeltségük felismerését is elősegítheti az idegenforgalom előnyeiről folytatott profi marketingmunka.

Humán erőforrások fejlesztése, oktatási és kulturális fejlesztések

A városok versenyében való sikeres helytálláshoz, az életszínvonal és az életminőség tartós javulásának egyik legfontosabb feltétele Sellye humán erőforrásainak, kulturális és humán szolgáltatásainak hosszú távú, koncepcionális fejlesztése. Ebben főszerepet játszik a város közoktatási intézményeinek minőségi fejlesztése mellett a szakképzési struktúra és a gazdaságfejlesztési stratégia összehangolása.

Foglalkoztatáspolitikai

A munkahelyteremtés kiemelten kezelendő feladat. Ez a város relatíve kedvezőtlen fekvése miatt sem könnyű, hiszen a nagyobb gazdasági centrumoktól (mindenekelőtt Péctől) való relatív távolsága akadálya a beruházásoknak és az ingázásnak is. Kívánatos lenne olyan fejlesztések megvalósítása, amelyek az értelmiség számára kínálnának munkalehetőségeket a városban. Ennek hiányában csak az önkormányzat, illetve az önkormányzat fenntartásában működő közintézmények jelentenek munkalehetőséget a felsőfokú végzettségűek számára, akik közül sokan – különösen a fiatalok – elhagyják a várost. A város erősségeire alapozva hosszabb távon logisztikai (a horvátországi határátkelő megnyitása után), rövidebb távon agrárfeldolgozó ipari és egyéb idegenforgalmi tevékenységek telepítése indokolt és szorgalmazható. Ebben az Ipari Park is tevékeny szerepet vállal, a szakképzés pedig a továbbiakban is megalapozhatja ezeket a fejlesztéseket.

Megfontolandó, hogy a foglalkoztatás növelésének területi együttműködési megállapodások formájában vannak-e lehetőségei: nevezetesen, a foglalkoztatás hatékony megoldásban

érintett és érdekelt szereplők – vállalkozások, önkormányzatok, kamarák, érdekképviseltek, szakképző helyek – együttműködése milyen munkahelyteremtő és -megtartó hatással jár.

Oktatás–nevelés

Alapvető célok az oktatás területén:

- az adott anyagi lehetőségek körültekintő felhasználása (a fontossági sorrendet mérlegelve);
- források bővítése, pályázatok ésszerű felhasználása a közoktatási intézmények fenntartására, fejlesztésére;
- pedagógus–tanuló–szülő közötti harmonikus kapcsolat kialakítása;
- az életkornak megfelelő általános műveltséget (biztos alapokat), teljesítményképes tudást nyújtó közoktatási intézmények működtetése.

A demográfiai folyamatokból eredő egyik legnagyobb kihívás az oktatási intézmények kapacitás-kihasználásának biztosítása. Prioritásként kell megfogalmazni a jelenlegi iskolarendszer megóvását, különös tekintettel az oktatás minőségének megőrzésére, melyre minden lehetséges módon törekedni kell.

Szükséges az eddig elért eredmények elismerése, a folyamatok továbbvitele, fenntartói szintű támogatása. Ehhez szükséges egy fenntartói intézményértékelési rendszer bevezetése.

Nagy figyelmet célszerű fordítani az idegen nyelv és az informatika oktatásának támogatására. A város adottságaihoz leginkább igazodó ökögazdálkodási és idegenforgalmi szakok indítása lehet indokolt a szakképzés rendszerében, akárcsak a felnőttképzés további fenntartása.

Erősíteni érdemes a kiemelkedő tanulmányi eredményeket elérő diákok elismerését, megfelelő nyilvánosságot biztosítva a sikereknek, diákok és tanáraik vonatkozásában egyaránt. Kedvező formája ennek az évenként megrendezett polgármesteri fogadás a legsikeresebbek részvételével.

A középiskola működtetése nem kötelező feladat, további működtetése ugyanakkor teljes mértékben indokolt. Ennek megfelelően azonban az önkormányzatnak keresni kell azokat a lehetőségeket, amelyekkel a finanszírozás feltételei javíthatók. Mivel az iskola térségi funkciókat is ellát, célszerű átgondolni, hogy milyen módon vonhatók be kistérségi, vagy magasabb szintű források a finanszírozásba.

Ehhez kapcsolódóan a közoktatásban a partnerség kialakítására helyezzük a hangsúlyt.

Partnerség a közoktatásban

A kistérség önkormányzatai a helyi önkormányzatról szóló 1990. évi LXV. tv. 41. § (1) bekezdésében biztosított jogukkal élve a közoktatásról szóló többször módosított 1993. évi LXXIX. törvényben megfogalmazott közoktatási feladatok szakmailag és gazdaságilag hatékonyabb ellátása érdekében *együttműködési megállapodást kötnek az általuk jóváhagyott Kistérségi Közoktatás Feladat-ellátási, Intézményhálózat-működtetés és Fejlesztési Tervben foglalt feladatok végrehajtására.*

Az együttműködés alapelvei:

- a létrejövő együttműködési megállapodás minden településen tegye elérhetővé a közoktatási szolgáltatásokat, szakszolgálati ellátásban számolja fel a „fehér foltokat”, hogy egyetlen gyermek se maradjon ellátatlan;
- térségi tanulmányi-, kulturális- és sportversenyek rendszeres szervezésével segítse elő a tehetséggondozást;
- rendszeres továbbképzéseket, tanfolyamokat biztosítson a pedagógusok, szakdolgozók számára;
- segítse a települések tanügy-igazgatási tevékenységének törvényes végzését;
- tegye hatékonyabbá, gazdaságosabbá a közoktatási feladatok végzését.

Kultúra-fejlesztés, kulturális szolgáltatások fejlesztése

E téren az alábbi feladatokat tartjuk legfontosabbnak:

- helytörténeti tárgyi és egyéb emlékek gyűjtése, kiállítása;
- a Könyvtár udvarán – a Kiss Géza Múzeum és Skanzen mellett – ki lehet alakítani egy olyan, a kézművesség gyakorlására alkalmas épületet, ahol szakköri keretek között vagy bemutató jelleggel lehet gyakorolni a népi mesterségeket. Az elkészült tárgyak a helyszínen értékesíthetők. Ezzel együtt az Ormánságban még aktívan dolgozó népi iparművészek alkotásai is megvásárolhatóak lennének. Így megfelelő környezetben nyílna mód a népi kézműves hagyományok tovább éltetésére, amely Sellye turisztikai kínálatát is színesítené. A városban tevékenykedő amatőr művészek támogatása, munkáiból kiállítások szervezése is lehetséges volna e helyszínen, illetve a helyi termelők számára lehetőséget biztosítana terményeik bemutatására;
- a kulturális színtereket (művelődési ház, könyvtár, múzeum) mind külső, mind pedig belső megjelenésében vonzóvá kell tenni. (A kulturális terület anyagi támogatására rendszeres lenne a mainál többet áldozni, bár a koncepciókészítő is tisztában van azzal,

hogy egy olyan, számos társadalmi-gazdasági problémával küzdő kisvárosban, mint amilyen Sellye, nehéz a kultúra fontosságáról, a kultúra gazdasági erőforrás jellegéről meggyőzni a döntéshozókat és a közösséget egyaránt);

- a város kulturális intézménye és a településen működő civil szervezetek (TÉR-ERŐ kulturális egyesület, Aranyősz Nyugdíjas Klub, Sellyei Társastáncosok Egyesülete, Ormánság Művészeti Központ Alapítvány, Sellyei Sportkör, illetve az Önkormányzatnál jegyzett Egyesületek, Alapítványok) között meglévő jó kapcsolatot tovább kell ápolni és erősíteni.

Sellye város önkormányzati eszközrendszerének fejlesztése

A hazai közigazgatási rendszerben és az államháztartás önálló alrendszerét képező önkormányzati rendszerben speciális szereplőként kell kezelnünk a *kisvárosokat*. Ezek azok a települések, amelyek kényszerű térségi szerepkört vállalnak a közszolgáltatások ellátásakor, ugyanakkor ennek teljes körű finanszírozási háttérét a központi kormányzat a mai napig nem biztosította. A finanszírozási problémák leküzdésére a város önkormányzatának számos lehetőség áll rendelkezésére, ám az együttműködések, társulások, szövetségek kialakításához a környező települések támogatása is szükséges. A város kezdeményező-készségével és tárgyalóképességével tudja a számos lehetőség közül a helyi társadalom többsége által elfogadottat realizálni. Erre jó néhány pozitív példát találhatunk Sellye esetében, például az óvoda és az általános iskola körzeti ellátásának finanszírozása.

Az együttműködések támogatása, a térségi szerepkör felvállalása nem csak a közszolgáltatás-ellátás területén szükséges velejárója a mindennapi működésnek, hanem az élet szinte minden területén megjelenő kényszer. Oda kell rá figyelni a különféle ágazati politikák stratégiáinak készítésekor éppúgy, mint a konkrét fejlesztési beavatkozások tervezésekor és kivitelezésekor. Így van ez a helyi gazdaságfejlesztés területén is, melynek akcióterületeit a térségi szempontokat is figyelembe vevő gazdaságpolitikai elképzelések jelölik ki.

Minden jel arra utal, hogy a különféle pályázati tapasztalatok és az „Ormánság fővárosa” címmel együtt járó kötelezettségek, valamint a térségfejlesztési társulás működésével együtt járó együttműködési gyakorlat és a közszolgáltatás-ellátás területén kialakuló térségi együttműködések a partnerség elvének mind fokozottabb érvényesülését biztosították a térség egészében. Tapasztalható továbbá, hogy a helyi szintű partnerszervezetek és a helyi lakosság vo-

natkozásában is elindult egyfajta együttműködési modell kialakítása, ami mindenféleképpen pozitív irányt jelöl ki.

A partnerség elvének érvényesülése, a helyi kezdeményezések megfogalmazása, és az önkormányzati fejlesztési elképzelések széleskörű támogatottságának elérése azonban még nem elegendő feltétel a sikeres helyi gazdaságfejlesztéshez. A tényleges beavatkozások – a helyi önkormányzatok központilag szabályozott pénzügyi kondícióiból kiindulva – a helyi önkormányzat gazdálkodásától nagymértékben függnék.

Lényeges kérdés, hogy

- vannak-e fejlesztési források,
- vannak-e a forrásokat részben kiegészítő, részben determináló sikeres pályázatok,
- mekkora súlyt képeznek a saját bevételek az önkormányzati költségvetésben,

és sorolhatnánk tovább a vizsgálati szempontokat. Az alábbiakban e szempontok alapján végezzük el Sellye Város Önkormányzatának gazdálkodás-elemzését.

Az önkormányzati gazdálkodás

Az önkormányzat gazdálkodásának és eszközrendszerének vizsgálata során az 1999-es a 2000-es, a 2001-es és a 2002-es költségvetési zárszámadások adatait és a csatolt könyvvizsgálói jelentéseket használtuk fel, valamint a 2003-as módosított és a 2004-es költségvetési rendeletek információit. Az adópolitikával kapcsolatos megállapításainkat *A helyi iparűzési adóról* szóló, többször módosított, 6/1996. (IV.4.) számú, egységes szerkezetbe foglalt képviselő-testületi rendelet, a *Kommunális adóról* szóló 25/1998. (XII.30.) számú, az 1999-es módosításával (23/1999. (XII.16.) sz. rendelet) egységes szerkezetbe foglalt képviselő-testületi rendelet, illetve e rendeletet módosító képviselő-testületi rendeletek: 35/2000. (XII.7.) sz., 23/2001. (XII.12.) sz., 25/1998. (XII.30.) sz., valamint az adóbevételek és a bírságok alakulása alapján foglalmaztuk meg.

Hitelpolitika

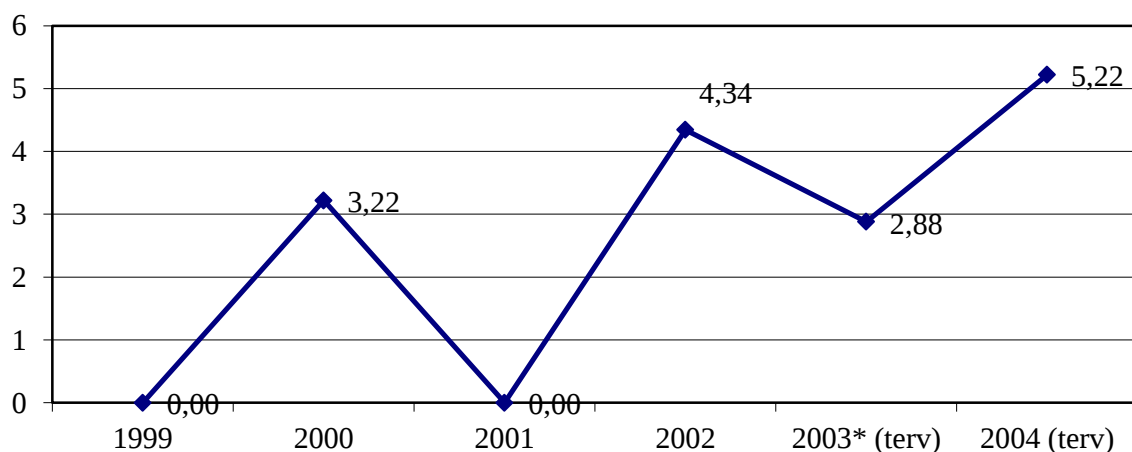
Az önkormányzati hitelfelvétel alakulását a 4. ábra mutatja be. 1999-ben még komoly tartalékkal rendelkezett az önkormányzat (5. ábra), ám a felhasználható tartalék összege évről-évre ingadozik – a megvalósuló fejlesztések és az adott évi gazdálkodás sikerének függvényében. Ezzel ellentétes mozgást végez a hitelfelvétel alakulása, amely még nem ölt riasztó méreteket, bár *az évközben felmerülő likviditási problémák időnként nagyobb összegű hitel*

felvételére is kényszerítik az önkormányzatot. (Ezek azonban csak átmenetileg emelik meg a hitelállományt, ezért szerepeltetjük a 2003-as évnél az eredeti előirányzat-értéket, hiszen a **380 milliós évközi hitelfelvétel eltorzítaná a képet**, és nem tükrözi az év végi hitel nagyságát.)

1999-ben és 2001-ben a pénzmaradvány az összbevétel 5%-át meghaladó értéket vet fel, míg 2000-ben és 2002-ben 2,6, illetve 2,8% volt. 2001-től a pénzmaradvány összbevételhez viszonyított értéke tartósan 4% alatt marad, amely tendencia figyelmeztető lehet a jövőbeli gazdálkodási stratégiák tekintetében, főként, ha a hitelfelvétel növekedésével jár együtt (a működéshez kötődő gazdálkodási hagyományok, szokások velejárója a finanszírozási minimum rögzülése).

4. ábra

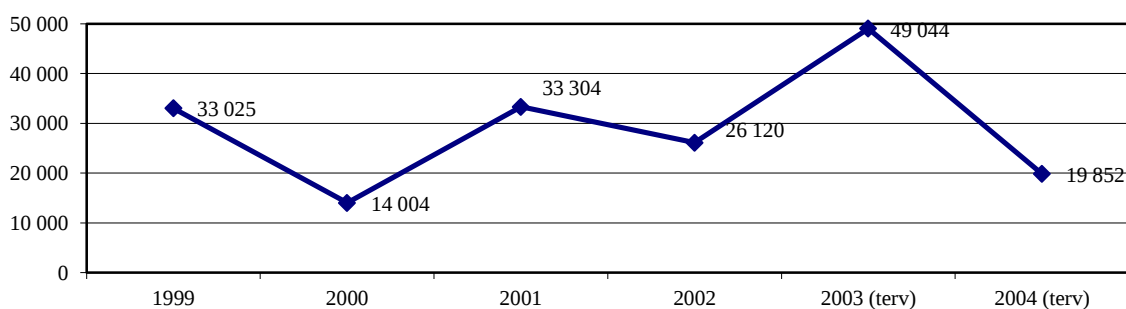
A hitelfelvétel alakulása az összbevétel százalékában, 1999–2004

Megjegyzés: a 2003-as évre vonatkozóan az eredeti előirányzat összegét szerepeltetjük.

5. ábra

Az előző évi pénzmaradvány alakulása, 1999–2004, ezer forint

A felvett hitel kamatai és törlesztőrészelei hosszú távon is megterhelhetik a költségvetést, mind inkább megfosztva a képviselő-testületet a mozgási szabadságától, így *a túlzott hitelfelvétel elkerülésére oda kell figyelni* a jövőben, még a fejlesztési kényszer ismeretében is.

A dokumentumokból nem követhető nyomon, hogy a működési célú és fejlesztési célú hitelfelvétel megoszlása hogyan alakult. Ennek hosszú távú figyelése az ésszerű gazdálkodási stratégia kialakításának alapfeltétele lesz a jövőben.

Az átgondolt gazdálkodásra utaló jel, hogy a hitelfelvétel mértéke nem haladja meg a maximálisan igénybe vehető mértéket, azaz szó sincs a hitelképesség elvesztéséről. *A működőképesség megőrzése, a vagyonfelélés elkerülése és a fejlesztési célkitűzések megvalósulása közötti optimális egyensúly hosszú távú megőrzése a cél*, így a hitelpolitika továbbgondolásakor erre kell odafigyelnie a döntéshozóknak. *A fejlesztési kényszer nem vonhatja el a figyelmet az elvárt közszolgáltatási színvonal fenntartásáról!*

Vagyongazdálkodás

A forrásszerzés másik lehetséges módja az önkormányzati vagyon értékesítése. Kérdés, hogy van-e egyáltalán értékesíthető piacképes ingatlan (vagy egyéb befektetett eszköz) az önkormányzat tulajdonában, illetve ezek a vagyonelemek nem képezik-e a fejlesztési stratégia központi, közösségit tulajdon-elemét.

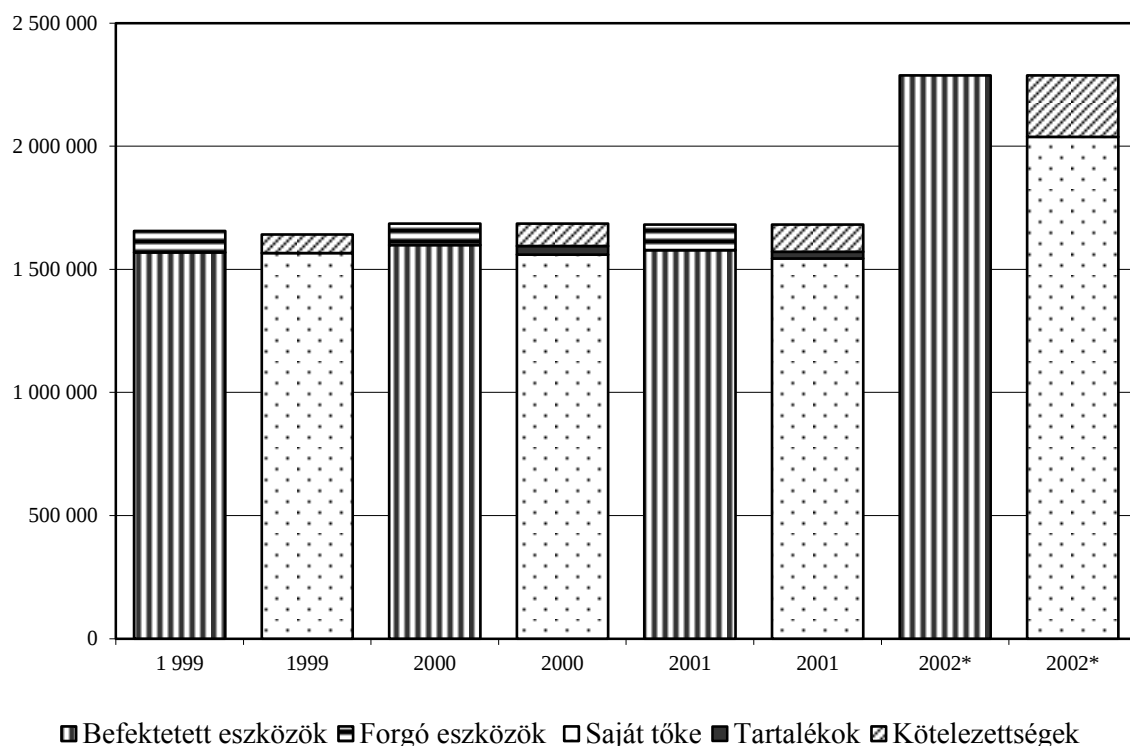
A vagyonértékesítés háttere, vagyis a piacképes vagyonelemek terén nem túl jó a helyzet Sellyén. Ezt olyan adottságként kénytelen az önkormányzat kezelni, amely jelentősen leszűkíti az alkalmazható gazdálkodási stratégiák körét.

Jelen körülményekhez igazodva a vizsgált időszakban a vagyonfelélés nem öltött riasztó méreteket, 2000-ben és 2002-ben kevesebb, mint 11 millió forint származott vagyonfelélésből, 2003-ban 12 millió forintot, 2004-ben több mint 15 millió forintot terveztek a tárgyi eszköz- és ingatlan-értékesítésből származó, illetve az egyéb sajátos önkormányzati bevételekből. Ez az összes bevétel kevesebb, mint 2%-át teszi ki minden évben. Azonban az önkormányzati tulajdonban lévő vagyon nem is képezheti alapját egy vagyonfelélésre építő stratégiának!

A vagyonfelélés elvi akadályainak megléte és a folyamatos fejlesztések jótékony hatása sem jelent azonban garanciát az önkormányzati összvagyon gyarapodására (6. ábra). 2001-ben például az összvagyon minimális visszaesése következett be az értécsökkenési leírások, az értékesítések következtében, miközben a fejlesztése révén vagyongyarapodás is ellensúlyozta a kiesést. 2002-ben az önkormányzati vagyon értéke 2,3 milliárd forint volt. A jelentős vagyongyarapodás a korábbi évek fejlesztéseinek aktiválása révén valósult meg.

6. ábra

Az önkormányzat vagyonának alakulása, 1999–2002, ezer forint

Megjegyzés: a befektetett és forgó eszközök megoszlásáról 2002-ben nem áll rendelkezésünkre adat, továbbá (adat hiányában) a kötelezettségek alatt tüntettük fel a tartalékokat is.

Az ésszerű vagyongazdálkodási stratégia kialakításához *kimutatást kellene készíteni az önkormányzat forgalomképes, tehermentes ingatlanvagyonáról és az értékesíthető vagyonelemekről, azok becsült forgalmi értékéről*. Célszerű lenne továbbá a *stratégiai vagyongyarapítás* folytatása, például a kijelölt fejlesztési célterülethez kötődő vagyonelemek bővítése (idegenforgalmi látványosságok fejlesztése, település-kép kialakítása, strand- és termálfürdő-fejlesztés stb.), illetve az *önkormányzati közszolgáltatás-ellátási feladathoz kötődő stratégiai vagyონrészek megtartása, fejlesztése*. Fontos lenne továbbá, hogy a vagyongazdálkodást *aktualizált vagyongazdálkodási koncepció alapozza meg*.

A befektetett eszközök és forgó eszközök aránya – az önkormányzat sajátos működéséhez igazodóan – jelentősen nem változik. 1999-ben a befektetett eszközökön belül a tárgyi eszközök túlsúlya valósult meg, amely szintén természetesnek tekinthető. A jelentős értékcsökkenési leírás és a vagyonátadás következtében ugyanakkor 2000-re 1,3 milliárd forintról 320 millióra csökkent a tárgyi eszközök állománya, miközben jelentős arányú növekedés következett be az üzemletetésre átadott eszközökben (270 millió forintról 1,2 milliárd forintra).

Megállapítható, hogy az összvagyon 3 éven keresztül stagnált, amely nem értékelhető pozitív jelenségként (értékvesztés, fejlesztési politika, vagyongazdálkodás). *A vagyonösszetétel* ráadásul eltolódott az üzemeltetésre átadott eszközök felé, amely biztosítékául szolgálhat a minőségi közszolgáltatás-ellátás fenntartásához, viszont *jelentős korlátozást jelent a vagyongazdálkodás területén az önkormányzat számára*. Az immateriális javak értéke 1999-hez képest lecsökkent, a befektetett pénzügyi eszközök állománya stagnált. A forgó eszközök vizsgálata még egy veszélyre felhívta a figyelmünket: jelentős mértékű követelésállomány halmozódott fel 2001-re, amelynek háttérében minden bizonnyal a helyiadó-tartozások állnak. Ez viszont a helyi adópolitika háttérében álló elvek érvényesülését kérdőjelezi meg. Veszélyt jelent továbbá, hogy *a jelenlegi adófizetési magatartás alapozza meg a későbbi adófizetési morált is*, így feltétlenül oda kell figyelni rá.

A jövőbeli stratégiai irányok kijelölésekor éppen ezért a célkitűzések között szerepeltetni kell a hosszú távú, stabil gazdálkodás biztosítékául szolgáló vagyonösszetétel biztosításának elvárását is!

Forrásszabályozás és -összetétel

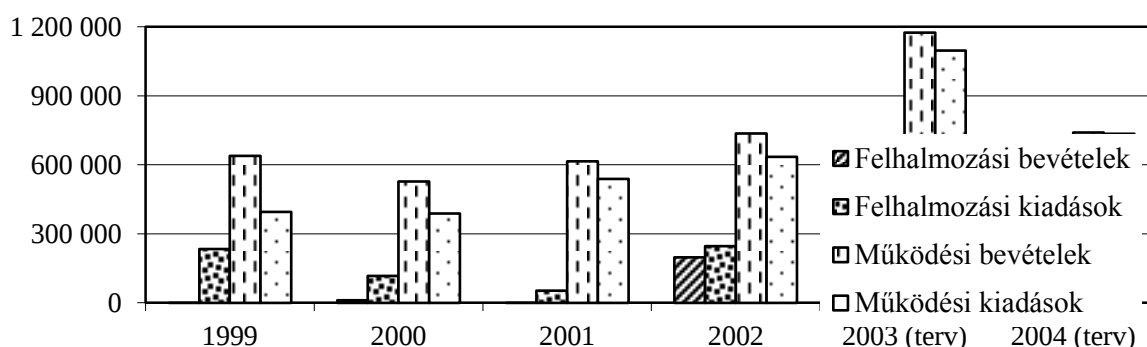
A működési kiadások az összkiadások 60%-át tették ki 1999-ben, ugyanakkor a felhalmozási bevételek alig haladták meg a félmillió forintot. 2000-tól (2 új intézménnyel a háttérben) 75–80% körül állandósult ez az arány. A kiugróan magas (2002) vagy alacsony (2001) fejlesztési kiadású években a pályázati és fejlesztési források jelentős változásokat is okozhatnak, ám összegét tekintve a kiadások mértéke stabil növekedést mutat (7. ábra). A várhatóan 80% körül állandósuló arány nem túl kedvező, de egyenes következménye a *körzeti funkciókat ellátó város* intézményhálózat-fenntartási kötelezettségének.

Szerencsés összetétel – amennyiben jó a kalkulációnk –, hogy a felhalmozási bevételek nem finanszírozzák a működést, mivel a felhalmozási kiadások minden évben meghaladják a felhalmozási bevételeket.

A felhalmozási célú kiadások között szerepeltetjük a működtetésre átadott felhalmozási célú pénzeszközöket is a beruházások és a felhalmozási kiadások mellett. A bevételi oldal azonban már nem ennyire egyértelmű: mi a felhalmozási célú átvett pénzeszközöket, a felhalmozási és tőkejellegű bevételeket szerepeltetjük itt, ám az egyéb támogatások ilyen szempontú megosztása is célravezető volna a jövőben – a tisztánlátás elősegítése érdekében. Ezt a felhalmozási-működési felbontást a zárszámadás-készítés és a gazdasági koncepció-készítés támogatására is célszerű volna használni.

7. ábra

Az önkormányzat bevételi és kiadási szerkezete, 1999–2004, ezer forint

Amennyiben a bevételi oldalt megnövelnénk pl. a TEKI-ből, a Céltámogatásból stb. kapott fejlesztési összegekkel, már nem biztos, hogy ilyen kedvező arányról tanúskodna a 4. ábra!

A felhalmozási kiadások volumenének alakulása jelzi az utóbbi években megvalósuló beruházások összértékét (szilárdhulladék-lerakó, út, járda, termálfürdő, strand stb.). Több beruházás a térségi szerepkör bővülését is jelenti egyben (szilárdhulladék-lerakó); vannak, amelyek a települést gazdagítják, a helyi lakók életminőségét emelik; és szép számmal akadnak olyanok, amelyek az idegenforgalmi fejlesztési irányhoz köthetők.

Intézményfenntartás és -fejlesztés

Intézményfenntartó társulás működteti az óvodát és az általános iskolát. 2000-ben az intézmények száma kettővel nőtt: 30 helyi önkormányzat összefogásával jött létre a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint 53 társult önkormányzat részvételével az Ormánság Térségfejlesztő Társulás.

A város önállóan működteti a Művelődési, Szabadidő és Sportközpontot, az Egészségügyi Központot és a Gondozási Központ.

A továbblépéshez intézményi összevonásokra nincs lehetőség. Az intézmények *működési költségeinek lefaragása, bevételeinek növelése, a gazdálkodás hatékonyságának fokozása, az önkormányzat által felvállalt szolgáltatás-ellátás minimális és optimális szintjének újragondolása* is csak kis mozgásteret jelent az önkormányzat számára, ám ezekre is oda kell figyelni.

A *folyamatos intézmény- és infrastruktúra-fejlesztés* nem szorítható háttérbe, hiszen az önkormányzat a közszolgáltatás-ellátás területén a szakmai és a társadalmi elvárásoknak csak fo-

lyamatos fejlesztésekkel tud megfelelni. Az önkormányzat – úgy tűnik – megtalálta e követelmény teljesítésének a kulcsát, hiszen az intézményfenntartó-társulásokkal lényegében elismerteti a környező településekkel a város által ellátott körzeti funkciók meglétét.

Az *intézményfejlesztés* egyik lényeges eleme a *településközi együttműködés kialakítása*. Ezen a területen a város gyakorlata példaértékű. A másik lehetséges kiutat a *fejlesztési források növelése* jelentené. Ennek egyik eleme, a központi támogatások alakulása, a helyi önkormányzat által nem befolyásolható. Essen szó ezért a saját bevételek legrugalmasabb részét képező adóbevételekről és a külső források várható nagyságrendjéről.

Adópolitika

A város 1996-óta vet ki *iparűzési adót*, amelynek mértéke folyamatosan elmarad a kivethető adómaximumtól, megfosztva a várost jelentős adóbevételektől. Az iparűzési adót kivétő önkormányzatok 36%-a, összesen 880 önkormányzat alkalmazta 2002-ben a maximális adómértéket a saját közigazgatási területén, és mivel országos viszonylatban a helyi adóbevételek átlagosan 84–86%-a az iparűzési adóból származik, ez az önkormányzatok fokozódó saját bevétel iránti igényét jelzi. Ez az igény Sellye esetében is érzékelhető, de az alkalmazható eszközrendszer használatától a képviselő-testület mégis visszariad.

Véleményünk szerint a külső befektetők vonzására sem megfelelő eszköz az ily módon alacsonyan tartott adómérték, hiszen számos felmérés kimutatta már, hogy a befektetők inkább a helyi szolgáltatások és a helyi infrastruktúra milyensége, a munkaerőpiac állapota, azaz a helyi erőforrások mennyisége és milyensége alapján döntenek, és csak sokadlagos szempont a helyi önkormányzat által nyújtott adókedvezmény megléte. Mind bevételi, mind pedig gazdaságpolitikai szempontból célszerűnek tartanánk az adómaximum kivetését, és ehhez kapcsolódóan egy árnyaltabb kedvezménypolitika kidolgozását, amely az uniós elvekhez igazodóan már csak 2007-ig követheti a hagyományos, letelepedéshez, munkahelyteremtéshez kötött kedvezmények nyújtását, hiszen az átmeneti rendelkezések lejáta után főként beruházási adókedvezmény nyújtható majd a helyi vállalkozásoknak. Mindez azonban szolgálhatja a gazdasági bázist képező vállalkozások ésszerű támogatását, így a meglévő vállalkozások is profitálhatnak belőle. A kis- és középvállalkozások védelmére és megtartására is alkalmas lenne egy átgondolt kedvezménystruktúra kialakítása.

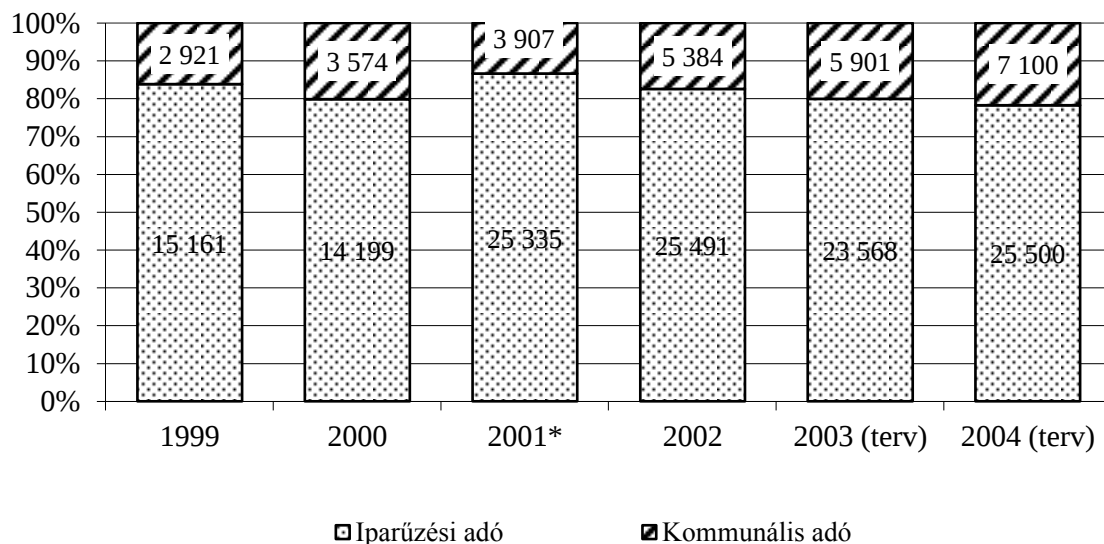
Ezt az adópolitikát lehetne kiegészíteni a vállalkozáspolitikai prioritásainak átgondolásával, a helyi vállalkozások működési körülményeinek javításával, az ügyintézés egyszerűsítésével, a szorosabb együttműködés lehetőségének biztosításával stb.

A város lakóinak adóterheltsége sem nevezhető átlagosnak, inkább átlag alattinak. A kommunális adót 1999-ben vezette be a város, s ennek mértéke is elmarad a 12 000 Ft-os adómaximumtól, 2004-ben ugrott 7 000 Ft-ról 9 000 Ft-ra.

A vagyoni típusú adók közül egyiket sem alkalmazták a város területén. Az *idegenforgalmi adót* is csak 2002-től vetik ki, a szállásdíj 1%-át kitevő adómérték azonban messze elmarad az adómaximumtól, jelentéktelen bevételrészt képezve az önkormányzat költségvetésében. Bevételi oldalról (nagyságrendje miatt) érthetetlen ennek az adónemnek a kivetése, ugyanakkor az idegenforgalom-fejlesztésre koncentrált fejlesztési kiadások ismeretében, hosszú távon gyümölcsöző lehet ennek a szektornak a fellendülése. Remélhetőleg a minimális adóteher (és annak átháríthatósága) nem riasztja vissza az „első fecskéket”. Noha korainak tartjuk az adótétel bevezetését (mint az a bevételből is látszik), mindenképpen a szilárd településfejlesztési stratégiába illeszkedik, és további lehetőségeket rejt magában. Igazodva a hosszú távú idegenforgalmi vonzerő fejlesztési elképzelésekhez, minden bizonnyal komolyabb bevételi részt képez majd a jövőben. (Egyelőre azonban a megoszlást szemléltető 8. ábrán sem tudtuk szerepeltetni!)

8. ábra

A helyiadó-bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint, %*

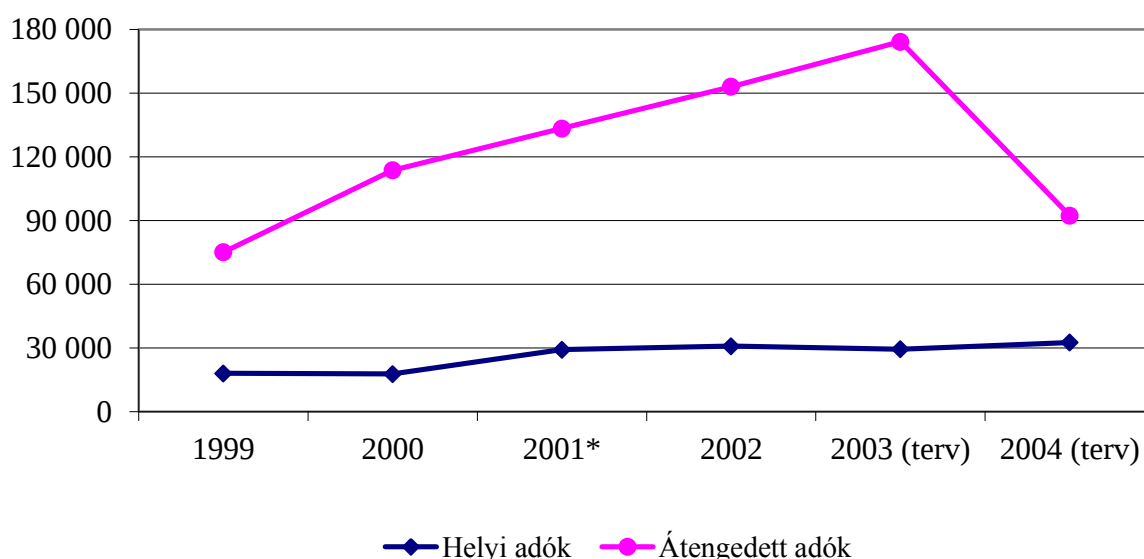
Megjegyzés: Az idegenforgalmi adó-bevételeket annak elenyésző volta miatt nem tudtuk ábrázolni (évi 40 ezer forintos összegről van szó 2002–2004-ben).

A helyi adókból származó bevételek messze elmaradnak az átengedett adóbevételektől (9. ábra). Lassú növekedésüket ellensúlyozza az átengedett adók nagyobb mértékű emelkedése (a 2004-es tervadat ugyancsak alultervezett!).

Az átengedett adók közé sorolt *gépjárműadó* egyre meghatározóbb bevételi részt képez az önkormányzat költségvetésében, 2004-ben majdnem eléri a tervezett iparűzésiadó-bevétel 50%-át. 2004-től ráadásul az adómaximum mértékét is felemelték a 100 kilogrammonkénti 1000 Ft-ról 1200 Ft-ra. Az SZJA-átengedést is tartalmazó átengedett adók összege (10. ábra) évről-évre stabil növekedést mutat.

9. ábra

Az átengedett adók és a helyiadó-bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint

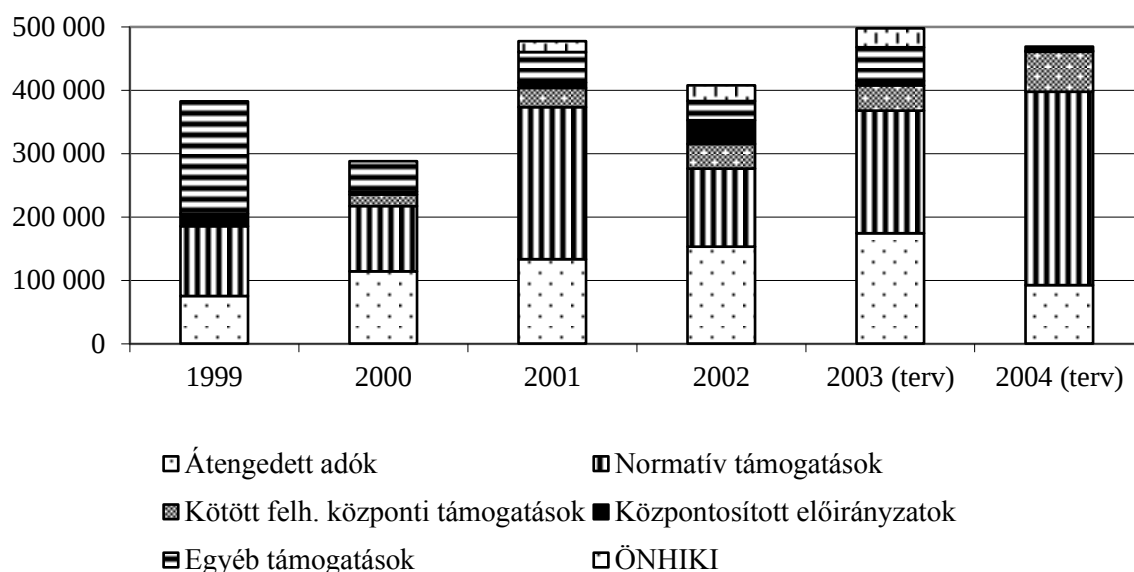
A központi források szemmel láthatólag változó, nehezen tervezhető, de hangsúlyos részét képezik az önkormányzat bevételeinek, így a saját bevételek alakításával (adópolitika, díjszabás, vagyongazdálkodás) és a külső források szerzésével az önkormányzatnak rugalmasan kell igazodnia a változó feltételekhez.

Külső források biztosítása

Az önkormányzat *pályázati* magatartása jónak mondható (lásd egyéb támogatások alakulása a 10. ábrán). A vizsgált dokumentumokból világosan látszik, hogy az utóbbi években számos nagyberuházás valósult meg úgy a városban, hogy a tényleges fejlesztési igényekhez igazodó pályázatot, előirányzatot talált az önkormányzat.

10. ábra

Az átengedett adók, a központi támogatások és az átvett bevételek alakulása, 1999–2004, ezer forint

1999-ben 21,3 millió forintos termálkút-fúrás valósult meg, melyet évről-évre folyamatosan kiegészít a strand fejlesztésére költött, évente többszázezer forintos beruházás is. 1999-ben 32 milliós járdaépítési beruházás (részben TEKI-pályázatból) volt a városban, és 1,3 millió forintot költöttek az ipari park-programra, amelyet 2000-ben TEKI-pályázatból plusz 10,8 millióval toldottak meg, 2001-ben pedig 0,8 millióval.

2000-re egy közel 145 millió forintos szilárdhulladék-lerakó létesült a városban (társulási pályázat útján), ezt a beruházást 2000-ben további 7 millió forintos összeggel egészítették ki. 2000-ben 12 millió forintot költöttek útjavításra.

Komoly beruházásként jelent meg 2000–2001-ben a vadlerakó-létesítés, 18 millió forintos kiadási összeggel. 2001-ben természetvédelmi gépbeszerzésre 9 millió forintot költöttek, iskola-felújításra pedig 11,5 millió forint jutott.

2004-ben a futó programok közül a lényegesebbek a termálfürdő-fejlesztési programhoz és a turizmusfejlesztéshez kötődnek: 94 millió Ft a sellyei termálfürdő technikájának kialakításához, 4 millió forint a Szigetvár–Sellye–Barcs integrált fürdőfejlesztési projekthez, 25 millió forint a termálfürdő látványtervének elkészítéséhez kötődik. 11 millió forint a termálfürdő vendégházának bővítésére, további jelentős összegek a településkép javítását, és egyéb idegenforgalmi fejlesztését célzó beruházásokra lettek elkülönítve.

A hitelfelvétel alakulása és a vagyonösszetétel változása azonban jelzi, hogy a településnek meg kell találnia a későbbi sikeres pályázatok feltételét képező saját erő előteremtésének

módját és az európai uniós pályázatokhoz a megfelelő kulcsot, a képzett, hozzáértő szakembereket. Ez utóbbival – az előzmények alapján – nem lesz gond, viszont a finanszírozási háttér előteremtésére, az *addicionalitás elvének érvényesítésére nagyon oda kell figyelni.*

Az erőforrásokat a kijelölt turizmus-fejlesztési irányra kell koncentrálni (koncentrációs alapelv), miközben a központi és decentralizált területfejlesztési forrásokat az infrastrukturális hátrányok lefaragására kell felhasználni.

A pályázati források azonban nem szabad, hogy *átstrukturálják a helyi célrendszert*, vagy megzavarják annak időrendjét, így különösen nagy fegyelmet, valamint hatékony és folyamatos *tervezést* igényelnek. A veszélyforrás felismerése és tudatos „kezelése” ugyanakkor garantálhatja a sikert, és a város komoly versenyelőnyre tehet szert a *kiegészítő források megszerzésének* területén.

Az uniós elvárások beépülése a hazai támogatási rendszerbe, a *partnerség elvének érvényesítése további erőfeszítéseket igényel az önkormányzattól*, ám sem a térségi, sem pedig a helyi társadalmi viszonylatban nem jelenthet problémát, hiszen a város e tekintetben is jó irányba haladt az elmúlt időszakban.

A lakossági kérdőívek értékelésének tapasztalatai

Sellye háztartásaihoz eljuttattunk egy öt pontból álló kérdőívet, amely főleg a lakosságnak a városhoz fűződő kapcsolatát, a várossal mint lakó- és munkahellyel való megelégedettség szintjét, a javítás lehetséges irányait és az emberek távlati terveit igyekezett megtudni. A rövid rendelkezésre álló időt is figyelembe véve elfogadhatóan magas volt a válaszadás aránya (2004. július elején 49 értékelhető kérdőív áll a koncepciókészítő rendelkezésére).

Az első kérdés arra irányult, hogy a válaszadó mióta él Sellyén. Az 49 beérkezett kérdőív válaszadóinak 71,4%-a (35 válaszadó) húsz évnél régebben lakik a városban, 10,2–10,2%-uk 11–20 éve, illetve 6–10 éve, míg friss beköltöző, aki legfeljebb öt éve él Sellyén, összesen kettő töltötte ki a kérdőívet (4,1%).

A második kérdés Sellye foglalkoztatási szerepére, a helyben foglalkoztatottak arányára kereste a választ. A kérdőívet kitöltő sellyeiek munkahelyei a 6. táblázat által jelzett településeken találhatók.

Az sajnos nem derült ki a válaszokból, hogy aki nem válaszolt, az munkanélküli-e, vagy dolgozik-e egy meg nem nevezett településen. Biztató viszont, hogy a válaszadók nagy része

rendelkezik munkahellyel (az Ormánságban sajnos ez nem magától értetődő), és döntő többségük helyben, Sellyén tud dolgozni. (Ennek ismeretében némileg meglepő, hogy egy későbbi kérdésre adott válaszaikban a sellyeiek gyakorlatilag elégtelennek minősítették a város munkahely-kínálatát.)

6. táblázat

A kérdőívet kitöltő sellyei lakosok munkahelyeinek területi megoszlása

A település neve	A településen dolgozó sellyeiek	
	Száma	%-os aránya
Sellye	21	42,9
Pécs	2	4,1
Vajszló	1	2,0
Csányoszló	1	2,0
Nyugdíjas, rokkantnyugdíjas	11	22,5
Munkanélküli vagy nem válaszolt	11	22,5
Háztartásbeli	1	2,0
Szociális segélyből él	1	2,0

A harmadik kérdés Sellye jövője és a területrendezési terv szempontjából igen fontos dologra, a lakásállomány várható bővülésére kérdezett rá. A lehetséges négy válasz (tervezi, hogy a) bővíti lakását; b) építkezik a városban; c) új telket vagy házat vesz a városban és d) elköltözik Sellyéről) megoszlása a 7. táblázatban látható.

Nem túl biztató, hogy szinte senki nem tervez építkezést a városban. Érdekes lenne felmérni a helyi fiatalok körében az igényt esetleges építési telkek iránt, lehet, hogy a válaszadók idősebb átlagéletkora (sokan közülük nyugdíjasok) miatt nem gondolt senki építkezésre.

7. táblázat

A kérdőívet kitöltő sellyei lakosok lakáshelyzetükkel kapcsolatos tervei

Tervezi, hogy	Válaszadók	
	Száma	%-os aránya
bővíti lakását	8	16,4
építkezik a városban	1	2,0
új telket vagy házat vesz a városban	1	2,0
elköltözik Sellyéről	7	14,3
egyiket sem tervezi vagy nem válaszolt	32	65,3

A negyedik kérdés az embereknek a lakóhelyükkel kapcsolatos elégedettségét avagy elégedetlenségét igyekezett feltárni. Összesen kilenc szempontra kértem iskolai osztályzatoknak megfelelő, 1-től 5-ig terjedő pontszámokat. A kilenc szempont a következő volt: a környezet állapota; vízellátás; gázellátás; telefonellátás (vezetékes és mobil is); szórakozási és sportolási

lehetőségek; kereskedelmi ellátás, boltok; közbiztonság; közlekedés (buszjáratok sűrűsége, utak minősége) és munkalehetőségek.

Természetesen igen nagy a szóródás az egyes kérdésekre adott válaszokon belül, mivel a válaszadók saját szubjektív megítélésüket írják le, amely egyes esetekben jelentősen eltérhet másokétól (volt, aki szinte mindennel elégedett volt, volt, aki szinte semmivel). Sokkal fontosabbnak tartom az egyes kérdésekre adott átlagosztályzatokat (8. táblázat).

Aki nullát írt valahová, azt nem válaszolónak tekintettem (kivéve a munkalehetőségekre vonatkozó kérdésnél, ahol azt a válaszadó szerint elégtelen állapotnak tekintettem és 1-es osztályzatként számoltam vele).

8. táblázat

Sellye város állapotának értékelése a kérdőívet kitöltő helyi lakosok szerint

Szempont	Átlag osztályzat
A környezet állapota	3,3
Vízellátás	3,3
Gázellátás	3,2
Telefonellátottság	4,1
Szórakozási és sportolási lehetőségek	2,1
Kereskedelmi ellátás, boltok	3,0
Közbiztonság	2,6
Közlekedés	2,1
Munkalehetőségek	1,1

Elgondolkodtató, hogy mennyire rossznak tartják a sellyeiek a helyi munkalehetőségeket: alig jobb, mint elégtelen az osztályzatok átlaga. A helyi lakosok szerint rosszak a közlekedési lehetőségek, gyengék a szórakozási-sportolási lehetőségek, közepesnél gyengébb, inkább rossz a közbiztonság. Közepes a kereskedelmi ellátottság, a gáz- és a vízellátás. Közepes minőségű a környezet állapota. Jónak mindössze a telefon-ellátottságot tartották a válaszadók.

Összességében elmondható, hogy a legnagyobb jóindulattal is csak közepes minőségű lakóhelynek tartotta a 49 válaszadó a várost.

A helyzetértékelésben megfogalmazott problémák visszaköszöttek az 5. kérdésre adott válaszokban is. (*Ön szerint mi legyen Sellye legfontosabb fejlesztési célja? Mi változtatna leginkább a hangulatán, minek kellene megtörténnie, hogy jobban érezze magát a városban?*) Mind közül az utolsó kérdés a legizgalmasabb és a legtöbb segítséget nyújthatja a város jövőjének tervezéséhez. A fejlesztési elképzeléseknél összesen 30 ötletet összesen 143-szor fogalmaztak meg, az említések számának csökkenő sorrendjében a következőket (9. táblázat, 11. ábra).

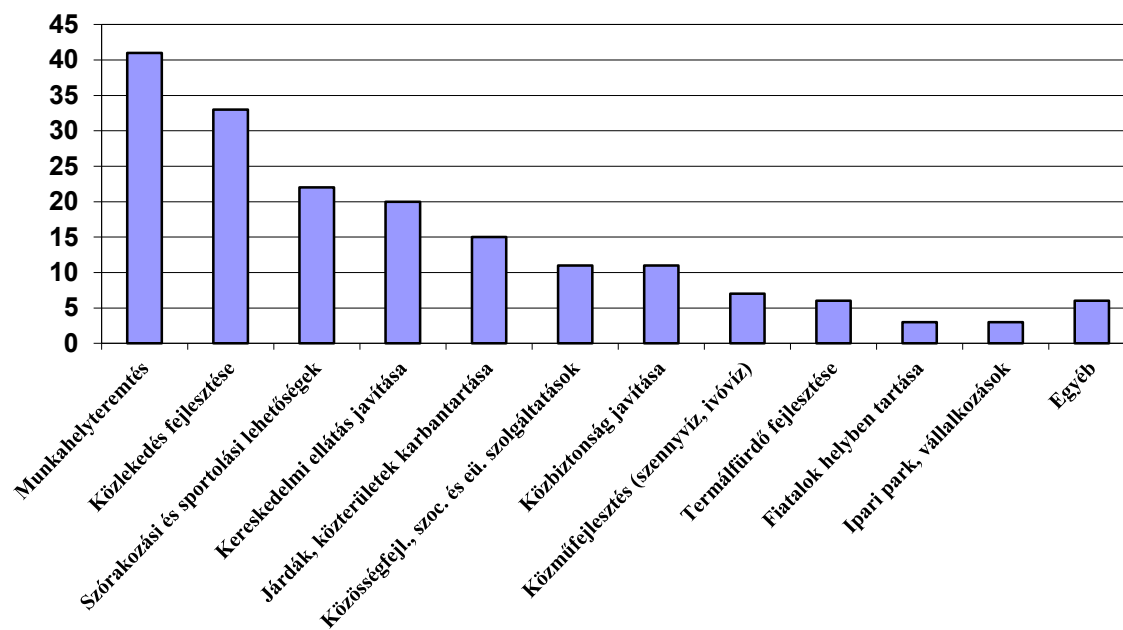
9. táblázat

A helyi lakosok által megfogalmazott fejlesztési elképzelések Sellyén

Javaslat	Említés
Munkahelyteremtés (rokkantnyugdíjasok egyszer, fiatalok többször említve)	41
Úthálózat felújítása, minőségének javítása (bel- és külterületi utak egyaránt)	20
Kereskedelmi ellátás javítása (több üzlet és étterem, nagyobb választék, alacsonyabb árak, nagy bevásárlóközpont, elsősorban Penny Market létesítése)	14
Járdák rendbetétele	10
Közbiztonság javítása, rendőrőrs létesítése, diszkó utáni garázdaság visszaszorítása	10
Busz- és vonatközlekedés minőségének javítása és a járatok sűrítése, buszmegálló fejlesztése, télen fűtése	7
Szórakozási lehetőségek bővítése, igények felmérése	7
Termálfürdő fejlesztése, professzionális működtetése, programkínálatának bővítése, Sellye üdülővárossá fejlesztése	6
Benzinkút létesítése	6
Ivóvíz minőségének javítása	4
Sportolási lehetőségek bővítése	4
Egészségügyi ellátás fejlesztése, gyógyszerügyi ügyelet, új körzeti orvos	4
Szennyvízhálózat teljes körű kiépítése	3
Fiatalok helyben tartása	3
Összefogás, szegények és idősek támogatása	3
Kábeltévé Internettel, egyéb Internet-elérés biztosítása	3
Vállalkozások idevonása, támogatása	2
Művelődési ház korszerűsítése	2
Város tisztaságának és képének javítása, környezetvédelem	2
Mozi	2
A város elérhetőségének javítása (közutak fejlesztése, határátkelőhely létesítése)	2
Kocsibejárókra garázs építésének engedélyezése	1
Árkok rendbetétele	1
Gyerekprogramok (iskolás gyermekek nyári táboroztatása, ifjúsági filmek vetítése)	1
Önkormányzati lakások építése	1
Szűnyogirtás	1
Bűz megszüntetése (sertéstelep, szennyvíztisztító, szeméttelp a környező településeken)	1
Dráva-híd építése, kapcsolatok fejlesztése Horvátország felé	1
Játszóter	1
Kóbor ebek befogása	1
Iskolák rendbetétele, vizesblokk, WC-k felújítása	1
Kerékpárút fejlesztés	1
Tisztességesebb emberek, illegális munkavállalás visszaszorítása	1
Ipari park hasznosítása	1
Parlagfű-mentesítés	1
Lemosható fal létesítése a graffitisok számára	1
Dühöngő az ifjúság felesleges energiájának levezetésére	1
Városvezetői közötti összetartás javítása	1
Városközpont áthelyezése	1
Közlekedési lámpa (lámpák) felszerelése	1
Lakó-pihenő övezetek kialakítása a lakótelepeken	1
Állattartás szabályozása	1
Üresen álló épületek hasznosítása	1
Szociális támogatásokra való jogosultság vizsgálata	1

11. ábra

A helyi lakosok által megfogalmazott fejlesztési elképzelések kategóriáinként Sellyén

Mellékletek

I/1. sz. melléklet

A magyar városok rangsora a jövedelemszerzés lehetőségei és a minőségi lakókörnyezet alapján

Miskolc	38	4,2	Tokaj	29	3,2	Szentgotthárd	25	2,8	Bátaszék	20	2,2
Hévíz	37	4,1	Vác	29	3,2	Szigetszentmiklós	25	2,8	Csurgó	20	2,2
Balatonföldvár	36	4	Vasvár	29	3,2	Szigetvár	25	2,8	Göd	20	2,2
Bóly	36	4	Békéscsaba	28	3,1	Tolna	25	2,8	Mezőtúr	20	2,2
Eger	36	4	Esztergom	28	3,1	Balassagyarmat	24	2,7	Putnok	20	2,2
Gárdony	36	4	Gyál	28	3,1	Berettyóújfalu	24	2,7	Sárbogárd	20	2,2
Pilisvörösvár	36	4	Győr	28	3,1	Debrecen	24	2,7	Szarvas	20	2,2
Sopron	36	4	Jánoshalma	28	3,1	Fehérgyarmat	24	2,7	Szerencs	20	2,2
Tiszaújváros	36	4	Kistelek	28	3,1	Herend	24	2,7	Tamási	20	2,2
Zalaegerszeg	36	4	Máriapócs	28	3,1	Ibrány	24	2,7	Tótkomlós	20	2,2
Zalakaros	36	4	Nagykanizsa	28	3,1	Izsák	24	2,7	Battonya	19	2,1
Balatonlelle	35	3,9	Sárospatak	28	3,1	Kecel	24	2,7	Felsőzsolca	19	2,1
Fonyód	35	3,9	Szécsény	28	3,1	Kiskunhalas	24	2,7	Heves	19	2,1
Nyíregyháza	35	3,9	Tab	28	3,1	Körmend	24	2,7	Jászapáti	19	2,1
Siklós	35	3,9	Újfehértó	28	3,1	Martfű	24	2,7	Kalocsa	19	2,1
Százhalmobatta	35	3,9	Záhony	28	3,1	Pécel	24	2,7	Kisbér	19	2,1
Szentendre	35	3,9	Ajka	27	3	Szendről	24	2,7	Lajosmizse	19	2,1
Balatonboglár	34	3,8	Aszód	27	3	Baktalórántháza	23	2,6	Mezőberény	19	2,1
Balatonalmádi	33	3,7	Makó	27	3	Bicske	23	2,6	Mezőhegyes	19	2,1
Balatonfüred	33	3,7	Nagyhalász	27	3	Csepreg	23	2,6	Szabadszállás	19	2,1
Dunakeszi	33	3,7	Orosháza	27	3	Csongrád	23	2,6	Zalaszentgrót	19	2,1
Mosonmagyaróvár	33	3,7	Ózd	27	3	Enying	23	2,6	Abony	18	2
Pécs	33	3,7	Szentes	27	3	Hajdúdorog	23	2,6	Békés	18	2
Siófok	33	3,7	Szolnok	27	3	Harkány	23	2,6	Biharkeresztes	18	2
Tata	33	3,7	Vásárosnamény	27	3	Kecskemét	23	2,6	Dorog	18	2
Érd	32	3,6	Barcs	26	2,9	Kisvárd	23	2,6	Kapuvár	18	2
Nagyatád	32	3,6	Cegléd	26	2,9	Kunszentmiklós	23	2,6	Salgótarján	18	2
Tiszavasvári	32	3,6	Dunaföldvár	26	2,9	Létavértes	23	2,6	Szikszó	18	2
Budaörs	31	3,4	Elek	26	2,9	Mór	23	2,6	Kiskunfélegyháza	17	1,9
Gödöllő	31	3,4	Gyöngyös	26	2,9	Pásztó	23	2,6	Kiskunmajsa	17	1,9
Kaposvár	31	3,4	Hódmezővásárhely	26	2,9	Püspökladány	23	2,6	Lőrinci	17	1,9
Szombathely	31	3,4	Keszthely	26	2,9	Rétság	23	2,6	Polgár	17	1,9
Hatvan	30	3,3	Komárom	26	2,9	Sellye	23	2,6	Szentlőrinc	17	1,9
Kiskőrös	30	3,3	Monor	26	2,9	Téglás	23	2,6	Várpalota	17	1,9
Kőszeg	30	3,3	Nagykőrös	26	2,9	Tiszakécske	23	2,6	Bátonyterenye	16	1,8
Lenti	30	3,3	Oroszlány	26	2,9	Bonyhád	22	2,4	Cellőmölk	16	1,8
Letenye	30	3,3	Pápa	26	2,9	Gyula	22	2,4	Csenger	16	1,8
Mindszent	30	3,3	Pécsvárad	26	2,9	Hajdúszoboszló	22	2,4	Csorna	16	1,8
Nyergesújfalu	30	3,3	Ráckeve	26	2,9	Jászárokszállás	22	2,4	Mezőkovácsháza	16	1,8
Szeged	30	3,3	Szekszárd	26	2,9	Jászberény	22	2,4	Pétervására	16	1,8
Székesfehérvár	30	3,3	Újszász	26	2,9	Mátészalka	22	2,4	Szeghalom	16	1,8
Tapolca	30	3,3	Bácsalmás	25	2,8	Nyíradony	22	2,4	Gyomaendrőd	15	1,7
Tiszafüred	30	3,3	Dabas	25	2,8	Sárvár	22	2,4	Sarkad	15	1,7
Veszprém	30	3,3	Derecske	25	2,8	Törökszentmiklós	22	2,4	Sátoraljaújhely	15	1,7
Baja	29	3,2	Devecser	25	2,8	Veresegyház	22	2,4	Soltvadkert	15	1,7
Fertőd	29	3,2	Encs	25	2,8	Dombóvár	21	2,3	Balmazújváros	14	1,6
Hajdúböszörmény	29	3,2	Füzesabony	25	2,8	Dunaújváros	21	2,3	Kisújszállás	13	1,4
Komló	29	3,2	Hajdúhadház	25	2,8	Edelény	21	2,3	Kunhegyes	13	1,4
Lengyeltóti	29	3,2	Hajdúnánás	25	2,8	Karcag	21	2,3	Kunszentmárton	13	1,4
Mórahalom	29	3,2	Jászfényszaru	25	2,8	Kazincbarcika	21	2,3	Polgárdi	13	1,4
Nádudvar	29	3,2	Marcali	25	2,8	Mezőcsát	21	2,3	Sásd	12	1,3
Nagykát	29	3,2	Mohács	25	2,8	Nagykálló	21	2,3	Tiszaöldvár	12	1,3
Nagymaros	29	3,2	Nagyecsed	25	2,8	Sajószentpéter	21	2,3	Túrkeve	12	1,3
Tatabánya	29	3,2	Paks	25	2,8	Solt	21	2,3	Mezőkövesd	11	1,2
Tiszalök	29	3,2	Sümeg	25	2,8	Zirc	21	2,3	Simontornya	10	1,1

Forrás: A magyar városhálózat versenyképessége (témavezető: Beluszky Pál)

I/2. sz. melléklet

A magyar városok rangsora az általános és az infrastrukturális fejlettség alapján

Székesfehérvár	22	4,4	Tokaj	13	2,6	Gyomaendrőd	7	1,4	Dunaföldvár	4	0,8
Veszprém	22	4,4	Balassagyarmat	12	2,4	Jánoshalma	7	1,4	Füzesabony	4	0,8
Zalaegerszeg	22	4,4	Cegléd	12	2,4	Karcag	7	1,4	Hajdúnánás	4	0,8
Győr	21	4,2	Csorna	12	2,4	Kecel	7	1,4	Heves	4	0,8
Sopron	21	4,2	Dorog	12	2,4	Kiskunfélegyháza	7	1,4	Kunszentmiklós	4	0,8
Szekszárd	21	4,2	Kapuvár	12	2,4	Letenye	7	1,4	Martfű	4	0,8
Szombathely	21	4,2	Mátészalka	12	2,4	Mezőtúr	7	1,4	Mezőcsát	4	0,8
Baja	20	4	Pápa	12	2,4	Nagykőrös	7	1,4	Mindszent	4	0,8
Balatonlelle	20	4	Sárospatak	12	2,4	Pásztó	7	1,4	Nádudvar	4	0,8
Eger	20	4	Sátoraljaújhely	12	2,4	Sümeg	7	1,4	Pilisvörösvár	4	0,8
Kaposvár	20	4	Szerencs	12	2,4	Túrkeve	7	1,4	Polgár	4	0,8
Kecskemét	20	4	Szigetszentmiklós	12	2,4	Záhony	7	1,4	Sarkad	4	0,8
Keszthely	20	4	Vác	12	2,4	Aszód	6	1,2	Soltvadkert	4	0,8
Pécs	20	4	Barcs	11	2,2	Bácsalmás	6	1,2	Szécsény	4	0,8
Siófok	20	4	Kazincbarcika	11	2,2	Csenger	6	1,2	Szeghalom	4	0,8
Szeged	20	4	Komárom	11	2,2	Dunakeszi	6	1,2	Tiszaöldvár	4	0,8
Debrecen	19	3,8	Mezőkövesd	11	2,2	Felsőzsolca	6	1,2	Tótkomlós	4	0,8
Gyöngyös	19	3,8	Orosháza	11	2,2	Harkány	6	1,2	Abony	3	0,6
Miskolc	19	3,8	Tab	11	2,2	Kisbér	6	1,2	Balmazújváros	3	0,6
Mosonmagyaróvár	19	3,8	Zalakaros	11	2,2	Kunszentmárton	6	1,2	Bátaszék	3	0,6
Nyíregyháza	19	3,8	Balatonboglár	10	2	Mór	6	1,2	Hajdúhadház	3	0,6
Salgótarján	19	3,8	Bonyhád	10	2	Nagykátá	6	1,2	Izsák	3	0,6
Balatonfüred	18	3,6	Encs	10	2	Oroszlány	6	1,2	Kisújszállás	3	0,6
Békéscsaba	18	3,6	Kiskőrös	10	2	Polgárdi	6	1,2	Mezőberény	3	0,6
Szolnok	18	3,6	Lenti	10	2	Rétság	6	1,2	Mezőkovácsháza	3	0,6
Tatabánya	18	3,6	Makó	10	2	Siklós	6	1,2	Mórahalom	3	0,6
Balatonföldvár	17	3,4	Vasvár	10	2	Tiszaécske	6	1,2	Nagykálló	3	0,6
Tata	17	3,4	Ajka	9	1,8	Tolna	6	1,2	Solt	3	0,6
Esztergom	16	3,2	Bicske	9	1,8	Vásárosnamény	6	1,2	Szabadszállás	3	0,6
Gödöllő	16	3,2	Kőszeg	9	1,8	Zalaszentgrót	6	1,2	Téglás	3	0,6
Kalocsa	16	3,2	Monor	9	1,8	Bátónyterenye	5	1	Újfehértó	3	0,6
Nagykanizsa	16	3,2	Nyergesújfalú	9	1,8	Celldömök	5	1	Veresegyház	3	0,6
Budaörs	15	3	Ráckeve	9	1,8	Csepreg	5	1	Battonya	2	0,4
Fonyód	15	3	Szentes	9	1,8	Csurgó	5	1	Biharkeresztes	2	0,4
Hévíz	15	3	Szentgotthárd	9	1,8	Edelény	5	1	Devecser	2	0,4
Kiskunhalas	15	3	Tiszaüred	9	1,8	Fertőd	5	1	Elek	2	0,4
Mohács	15	3	Békés	8	1,6	Hajdúdorog	5	1	Enying	2	0,4
Sárvár	15	3	Berettyóújfalú	8	1,6	Jászapáti	5	1	Göd	2	0,4
Dunaújváros	14	2,8	Csongrád	8	1,6	Kiskunmajsa	5	1	Gyál	2	0,4
Gyula	14	2,8	Érd	8	1,6	Kistelek	5	1	Herend	2	0,4
Hajdúszoboszló	14	2,8	Hajdúböszörmény	8	1,6	Mezőhegyes	5	1	Ibrány	2	0,4
Szarvas	14	2,8	Hatvan	8	1,6	Nagymaros	5	1	Jászárokszállás	2	0,4
Szentendre	14	2,8	Kisvárd	8	1,6	Pécel	5	1	Jászfényszaru	2	0,4
Balatonalmádi	13	2,6	Komló	8	1,6	Pécsvárad	5	1	Létavértes	2	0,4
Dombóvár	13	2,6	Körmend	8	1,6	Püspökladány	5	1	Lőrinci	2	0,4
Gárdony	13	2,6	Kunhegyes	8	1,6	Sajószentpéter	5	1	Máriapócs	2	0,4
Hódmezővásárhely	13	2,6	Lajosmizse	8	1,6	Sárbogárd	5	1	Nagyecsed	2	0,4
Jászberény	13	2,6	Lengyeltóti	8	1,6	Sásd	5	1	Nagyhalász	2	0,4
Nagyatád	13	2,6	Marcali	8	1,6	Sziksó	5	1	Nyíradony	2	0,4
Paks	13	2,6	Ózd	8	1,6	Tiszaölök	5	1	Pétervására	2	0,4
Százhalombatta	13	2,6	Tiszavasvári	8	1,6	Törökszentmiklós	5	1	Putnok	2	0,4
Szigetvár	13	2,6	Várpalota	8	1,6	Újszász	5	1	Sellye	2	0,4
Tamási	13	2,6	Zirc	8	1,6	Baktalórántháza	4	0,8	Simontornya	2	0,4
Tapolca	13	2,6	Dabas	7	1,4	Bóly	4	0,8	Szendről	2	0,4
Tiszaújváros	13	2,6	Fehérgyarmat	7	1,4	Derecske	4	0,8	Szentlőrinc	2	0,4

Forrás: A magyar városhálózat versenyképessége (témavezető: Beluszky Pál)

I/3. sz. melléklet

A magyar városok rangsora a helyi kommunikációs ellátottság szempontjából

5 pontot elért városok
Békéscsaba, Kecskemét, Miskolc, Paks, Pécs, Veszprém
4 pontot elért városok
Cegléd, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hódmezővásárhely, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Pápa, Szarvas, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szombathely, Zalaegerszeg
3 pontot elért városok
Balassagyarmat, Hajdúszoboszló, Hévíz, Kaposvár, Kazincbarcika, Kiskunfélegyháza, Kiskunmajsa, Komárom, Makó, Marcali, Orosháza, Püspökladány, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Vác,
2 pontot elért városok
Abony, Ajka, Budaörs, Celldömölk, Csongrád, Csurgó, Dombóvár, Dunakeszi, Edelény, Elek, Encs, Fehérgyarmat, Füzesabony, Gárdony, Gödöllő, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Herend, Jászberény, Kalocsa, Kiskunhalas, Komló, Körmen, Kőszeg, Lengyeltóti, Martfű, Mezőberény, Mezőtúr, Mór, Nagyatád, Nyergesújfalu, Oroszlány, Ózd, Ráckeve, Salgótarján, Sarkad, Sátoraljaújhely, Szeghalom, Szentes, Szerencs, Szigetszentmiklós, Szigetvár, Tata, Tiszafüred, Tiszaújváros, Várpalota, Zirc
1 pontot elért városok
Aszód, Baja, Balatonalmádi, Balatonboglár, Balatonföldvár, Balatonfüred, Balatonlelle, Balmazújváros, Barcs, Bátaszék, Bátorfő, Berettyóújfalú, Bicske, Bonyhád, Csenger, Derecske, Devecser, Dorog, Enying, Érd, Felsőzsolca, Fertőd, Göd, Gyál, Gyomaendrőd, Hajdúhadház, Harkány, Hatvan, Heves, Izsák, Jászfényszaru, Kapuvár, Karcag, Kecel, Keszthely, Kisújszállás, Kunhegyes, Lajosmizse, Lenti, Létavértes, Lőrinci, Mária-pócs, Mátészalka, Mezőcsát, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Mezőkövesd, Monor, Mórahalom, Mosonmagyaróvár, Nádudvar, Nagyálló, Nagymaros, Nyíradony, Pásztó, Pécsvárad, Pilisvörösvár, Polgár, Polgárdi, Putnok, Rétság, Sárospatak, Sárvár, Sásd, Sellye , Siklós, Solt, Soltvadkert, Sümeg, Szentlőrinc, Szikszó, Tab, Tamási, Tapolca, Tatabánya, Téglás, Tiszavasvári, Tokaj, Tolna, Tótkomlós, Törökszentmiklós, Túrkeve, Újfehértó, Vásárosnamény, Záhony, Zalaszentgrót
0 pontos városok
Bácsalmás, Baktalórántháza, Battonya, Békés, Biharkeresztes, Bóly, Csepreg, Csorna, Dabas, Dunaföldvár, Fonyód, Hajdúdorog, Ibrány, Jánoshalma, Jászapáti, Jászárokszállás, Kisbér, Kiskőrös, Kistelek, Kisváda, Kunszentmárton, Kunszentmiklós, Letenye, Mindszent, Nagyecsed, Nagyhalász, Nagykáta, Nagykőrös, Nyírbátor, Pécel, Pétervására, Sajószentpéter, Sárbogárd, Simontornya, Szabadszállás, Szécsény, Szendrő, Tiszaöldvár, Tiszakécske, Tiszalök, Újszász, Vasvár, Veresegyház, Zalakaros

Forrás: A magyar városhálózat versenyképessége (témavezető: Beluszky Pál)

I/4. sz. melléklet

A magyar városok rangsora az információs ellátottság és az önkormányzat gazdasági aktivitása szempontjából

Bátaszék	9	Püspökladány	5	Hévíz	4	Tiszaújváros	3
Polgárdi	8	Székesfehérvár	5	Makó	4	Ráckeve	3
Érd	8	Tiszafüred	5	Eger	4	Sarkad	3
Jászárókszallás	8	Dunakeszi	5	Lengyeltóti	4	Fehérgyarmat	3
Salgótarján	8	Szarvas	5	Balatonfüred	4	Gyomaendrőd	3
Bátonyterenye	8	Csorna	5	Balatonlelle	4	Jászfényszaru	3
Újszász	8	Pásztó	5	Letenye	4	Berettyóújfalu	3
Százhalombatta	7	Záhony	5	Sárvár	4	Nagykőrös	3
Túrkeve	7	Kiskőrös	5	Várpalota	4	Nagymaros	3
Füzesabony	7	Miskolc	5	Mohács	4	Paks	3
Keszthely	7	Gyula	5	Nagykanizsa	4	Debrecen	3
Jánoshalma	7	Kiskunmajsa	5	Zalaegerszeg	4	Pécs	3
Balmazújváros	7	Budaörs	5	Kiskunfélegyháza	4	Kaposvár	3
Mórahalom	7	Jászberény	5	Komárom	4	Dorog	3
Csenger	7	Szentendre	5	Balatonalmádi	4	Ózd	3
Jászapáti	7	Ajka	5	Hódmezővásárhely	4	Felsőzsolca	3
Kapuvár	7	Csongrád	5	Komló	4	Hajdúböszörmény	3
Nyíradony	7	Gárdony	5	Barcs	4	Kunhegyes	3
Tamási	7	Mosonmagyaróvár	5	Dabas	4	Pécsvárad	3
Solt	7	Bicske	5	Létavértes	4	Putnok	3
Tiszaécske	7	Devecser	5	Sümeg	4	Rétság	3
Tiszaók	6	Simontornya	5	Tapolca	4	Nagyhalász	3
Siófok	6	Újfehértó	5	Tótkomlós	4	Sárospatak	3
Szigetvár	6	Aszód	5	Dunaföldvár	4	Sellye	3
Hajdúhadház	6	Pétervására	5	Kecel	4	Bácsalmás	3
Kistelek	6	Törökszentmiklós	5	Szabadszállás	4	Celldömök	3
Pilisvörösvár	6	Vác	5	Békés	4	Szerencs	3
Baktalórántháza	6	Mezőtúr	5	Csepreg	4	Balatonboglár	3
Baja	6	Szigetszentmiklós	5	Mezőkövesd	4	Máriapócs	3
Bóly	6	Nyírbátor	5	Gyöngyös	4	Nádudvar	3
Kunszentmiklós	6	Orosháza	5	Pápa	4	Tiszaöldvár	3
Sajószentpéter	6	Kisvárd	5	Esztergom	4	Szekszárd	3
Szécsény	6	Lőrinci	5	Nyíregyháza	4	Balassagyarmat	3
Ibrány	6	Martfű	5	Marcali	4	Mezőkovácsháza	3
Győr	6	Sásd	4	Mezőberény	4	Kunszentmárton	2
Szolnok	6	Karcag	4	Sátoraljaúj hely	4	Mindszent	2
Tokaj	6	Kiskunhalas	4	Csurgó	4	Nagykát	2
Tatabánya	6	Gyál	4	Monor	4	Veszprém	2
Kazincbarcika	6	Hajdúnánás	4	Zalaszentgrót	4	Kisújszállás	2
Abony	6	Zirc	4	Bonyhád	4	Nyergesújfalu	2
Fonyód	6	Kőszeg	4	Kisbér	4	Elek	2
Mezőhegyes	6	Nagykálló	4	Szendrő	4	Körmend	2
Szentés	6	Soltvadkert	4	Szentgotthárd	4	Hatvan	2
Tab	6	Vasvár	4	Hajdúszoboszló	4	Izsák	2
Battonya	6	Dunaújváros	4	Heves	4	Lenti	2
Szeged	6	Mór	4	Szeghalom	4	Sárbogárd	2
Szombathely	5	Oroszlány	4	Vásárosnamény	4	Biharkeresztes	2
Edelény	5	Tata	4	Hajdúdorog	4	Nagyecsed	2
Lajosmizse	5	Balatonföldvár	4	Kecskemét	4	Kalocsa	2
Enying	5	Nagyatád	4	Gödöllő	3	Tolna	2
Téglás	5	Polgár	4	Siklós	3	Zalakaros	2
Mátészalka	5	Békéscsaba	4	Pécel	3	Sopron	1
Tiszavasvári	5	Cegléd	4	Encs	3	Fertőd	1

Forrás: A magyar városhálózat versenyképessége (témavezető: Beluszky Pál)

A Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programja

1. Bevezetés
2. Helyzetértékelés
 - 2.1. Előzmények
 - 2.1.1. Megyei Koncepciók
 - 2.1.2. A Dél-Dunántúl helyzetértékelése
3. Intézmény- és eszközrendszer
 - 3.1. Az EU-csatlakozás perspektívái
4. Jövőkép és fejlesztési forgatókönyvek
5. Stratégiai és operatív programok
- I. Prioritás: Közlekedésfejlesztés
 - I/1. Stratégiai Program: A nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése
 - I/1.1. Operatív Program: Repülőtér-fejlesztés a régióban
 - I/2. Stratégiai Program: A hazai interregionális közlekedési kapcsolatok fejlesztése
 - I/2.1. Operatív Program: A régió közúthálózat-fejlesztési szükségletei
 - I/3. Stratégiai Program: A dél-dunántúli régió belső közlekedési kapcsolatainak fejlesztése
 - I/3.1. Operatív Program: Intraregionális, többszintű tömegközlekedési összeköttetések
- II. Prioritás: Humánerőforrás-fejlesztés
 - II/1. Stratégiai Program: A régió humánerőforrás-fejlesztési stratégiájának kidolgozása
 - II/1.1. Operatív Program: A régió humánerőforrás-fejlesztési stratégiájának kidolgozása
 - II/2. Stratégiai Program: Foglalkoztathatóság javítása
 - II/2.1. Operatív Program: Munkaerőpiaci esélyegyenlőség feltételeinek elősegítése
 - II/3. Stratégiai Program: Regionális egészségügyi struktúra kialakítása
 - II/3.1. Operatív Program: A regionális egészségügy informatikai hátterének kiépítése
 - II/4. Stratégiai Program: Az oktatás és képzés fejlesztése
- III. Prioritás: Innováció fejlesztés
 - III/1. Stratégiai Program: A régió K+F tevékenységének támogatása
 - III/1.1. Operatív Program: Korszerű élelmiszeripari termékek fejlesztése és gyakorlati elterjesztése
 - III/2. Stratégiai Program: Az innovációs transzfer rendszerek fejlesztése
 - III/2.1. Operatív Program: Agrárinnovációs transzfer-hálózat kialakítása a régióban
 - III/2.2. Operatív Program: Innováció-transzfer szervezetek regionális együttműködése
 - III/3. Stratégiai Program: Innovatív kísérleti projektek
 - III/3.1. Operatív Program: Megújuló energiaforrások
 - III/3.2. Operatív Program: Kistérségi informatikai fejlesztési kísérleti program
- IV. Prioritás: Ipari szerkezet- és technológiaváltás
 - IV/1. Stratégiai Program: Hálózatszerű gazdaságfejlesztés
 - IV/1.1. Operatív Program: Telekommunikációs-elektronikai klaszter kialakítása
 - IV/1.2. Operatív Program: Környezettechnológiai klaszter
 - IV/1.3. Operatív Program: A dél-dunántúli ipari parkok hálózati fejlesztése
 - IV/2. Stratégiai Program: Külföldi működő tőke vonzása
 - IV/2.1. Operatív Program: Regionális gazdaságsszervező központ (iroda)
 - IV/3. Stratégiai Program: Piacképesség fokozása
 - IV/3.1. Operatív Program: A korszerű kis- és közepes vállalatok stabilizálása, növekedésük elősegítése
 - IV/3.2. Operatív Program: Minőségbiztosítási rendszerek elterjesztése
 - IV/3.3. Operatív Program: A design (ipari formatervezés) gyakorlati és elméleti szerepének erősítése a régióban
- V. Prioritás: Az agrárszektor fejlesztése
 - V/1. Stratégiai Program: Integrált élelmiszergazdaság
 - V/1.1. Operatív Program: A szarvasmarha ágazat integrált fejlesztése
 - V/1.2. Operatív Program: Borászati klaszter kialakulásának elősegítése
 - V/1.3. Operatív Program: Az organikus mezőgazdaság fejlesztése

- V/1.4. Operatív Program: Gyepterületek alternatív hasznosítása
- V/1.5. Operatív Program: Regionális nagybani piac fejlesztése
- V/1.6. Operatív Program: Halhústermelés fejlesztése
- VI. Prioritás: Üzleti szolgáltatások fejlesztése
- VI/1. Stratégiai Program: Üzleti szolgáltatások fejlesztése
 - VI/1.1. Operatív Program: Üzleti tanácsadás fejlesztése
 - VI/1.2. Operatív Program: Regionális konferenciaközpont
- VII. Prioritás: Az idegenforgalom fejlesztése
- VII/1. Stratégiai Program: Termál és gyógyturizmus fejlesztése
 - VII/1.1. Operatív Program: A gyógy- és termálturizmus fejlesztése
- VII/2. Stratégiai Program: Szelíd turizmus fejlesztése
 - VII/2.1. Operatív Program: Régiós szintű falusi turizmus termékfejlesztési program
 - VII/2.2. Operatív Program: Az ökoturizmus fejlesztése a Dél-Dunántúlon
- VII/3. Stratégiai Program: Kulturális és rendezvényturizmus
- VII/4. Stratégiai Program: Vízi turizmus
- VIII. Prioritás: Régiómarketing
- VIII/1. Stratégiai Program: A Dél-Dunántúl kommunikációs stratégiájának kidolgozása
 - VIII/1.1. Operatív Program: A Dél-Dunántúl kommunikációs stratégiájának kidolgozása
- VIII/2. Stratégiai Program: A belső identitás erősítése
 - VIII/2.1. Operatív Program: A térségi identitás erősítése
- VIII/3. Stratégiai Program: A régió promóciója
 - VIII/3.1. Operatív Program: Turizmusmarketing
 - VIII/3.2. Operatív Program: Fogyasztói trendekhez kapcsolódó termékprogram
- IX. Prioritás: Felkészülés az EU csatlakozásra
- IX/1. Stratégiai Program: A területfejlesztési intézményrendszer fejlesztése
 - IX/1.1. Operatív Program: Az EU csatlakozás regionális intézményrendszerének kiépítése
- IX/2. Stratégiai Program: Interregionális kapcsolatok erősítése
 - IX/2.1. Operatív Program: A Régió képviselője Budapesten és Brüsszelben
 - IX/2.2. Operatív Program: Nemzetközi interregionális kapcsolatok fejlesztése
- X. Prioritás: A Balaton komplex fejlesztése

Baranya megye területfejlesztési programja

Bevezetés

I. Helyzetértékelés (a területfejlesztési koncepció alapján)

1. A fejlesztési célok (prioritások) értékelése
2. Összefoglaló értékelés

II. Stratégiai program

1. Stratégiai célok
2. Fejlesztési célok (prioritások), stratégiai programok
3. A programok besorolása (összefoglalás)
4. Célok és programok rendszere (cél- és programpiramis)

III. Operatív programok

1. program: A pécs-pogányi reptér
2. program: Iskolarendszeren kívüli felnőttoktatási rendszerek fejlesztése
 - A. alprogram: Általános felnőttképzés
 - B. alprogram: Távoktatás
 - C. alprogram: Munkaerőpiaci képzés
3. program: Területi innovációs központ létrehozása
4. program: Megyei gazdaságfejlesztési iroda
5. program: Vállalkozásfejlesztés
 - A. A mikrohitel-program bővítése
 - B. Kisvállalkozói hitelprogram
 - C. Kedvezményes lízingalap
6. program: Agrárintegráció
7. program: A kulturális és gazdasági örökség bekapcsolása a falusi turizmusba
8. program: A természetközeli turizmus kistérségi összekötő létesítményeinek fejlesztése
9. program: Vendégfogadó porták és közösségek
10. program: Hulladékgazdálkodási program
11. program: Szennyvízelvezetési program
12. program: Szelektív centrumfejlesztési program
13. program: Erdőgazdálkodás
14. program: Nemzetközi gazdasági kapcsolatépítés – vásár- és konferencia-központ létesítése
 - A. Vásár- és kiállítás-központ létesítése
 - B. Konferenciaközpont létesítése

IV. Regionális programokhoz kapcsolódás, pénzügyi összesítés

1. A megyei programok kapcsolata a regionális programokkal
2. Pénzügyi összesítő az operatív programokról

Az Ormánság Kistérség Fejlesztési Terve

Bevezetés

I. Helyzetelemzés

II. Fejlesztési irányok

Stratégiai irányvonalak:

Helyi adottságokat figyelembe vevő gazdasági élet fejlesztése

- 1.) Faipar
- 2.) Turizmusfejlesztés
- 3.) Mezőgazdaság-fejlesztés
- 4.) Kereskedelemfejlesztés

Általános és közlekedési infrastruktúra fejlesztése

- 1.) Közúti infrastruktúra
- 2.) Kommunikációs infrastruktúra
- 3.) Vasút
- 4.) Szennyvízkezelés

Természeti és kulturális értékeinek megőrzése és hasznosítása

- 1.) Ormánsági marketing
- 2.) Településkép
- 3.) Kézműves termékek
- 4.) Épületmegőrzés
- 5.) Programok

Általános és szakmai műveltség és képzettség növelése

- 1.) Középfokú oktatás fejlesztése
- 2.) Képzési programok (szakmai, vállalkozási, vezetői)

Helyi szereplők együttműködésének fejlesztése

- 1.) Kisebbségi aktivitás, önkormányzatok
- 2.) Információáramlás, ellátottság

Közösségfejlesztés

- 1.) Hagyományok
- 2.) Kulturális programcsomagok
- 3.) Lakossági kezdeményezések
- 4.) Átfogó közösség szervezés

III. Kidolgozásra kerülő alprojektek

1. Komplex kistérségi turizmusfejlesztési koncepció.
2. Sellyei Kis-Park rekonstrukció és Arborétum kezelési terv.
3. Biotermesztés lehetőségei az Ormánságban.
4. Közúti infrastruktúra fejlesztési koncepció.
5. „Drávamenti e-kultúra infrastruktúra fejlesztés” projekt.
6. Szennyvízkezelés megoldása.
7. Az Ormánság környezetvédelmi programjának elkészítése.
8. Falukép javítási projekt.
9. Hagyományos értékrendre épülő téli tábor gyerekeknek a természetben.
10. Cigány általános iskolai diákok részére fejlesztő programcsomag kidolgozása.
11. Helyi közösségi vezetőket fejlesztő képzés.
12. Szaktudásra épülő képzési rendszer kidolgozása.
13. Munkaerőpiaci és foglalkozási információk nyújtása a foglalkoztatás elősegítése, valamint a munkanélküli lakosság jobb információellátottsága érdekében.
14. Intézmény-hálózat kialakítása az Ormánság aprófalvaiban élő, beás cigány közösségek számára.
15. Hagyományok újratemetése óvodai programok keretében.
16. Ismeretterjesztő programsorozat (hagyomány, néprajz, nyelv témákkal).

IV. Megvalósuló alprojekt

Az Ormánság kistérség környezetvédelmi programja